

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra žurnalistiky

ROLE MODERÁTORA V TELEVIZNÍ POLITICKÉ DISKUSI

**THE ROLE OF THE MODERATOR IN TELEVISION
POLITICAL DISCUSSION**

Bakalářská práce

ALENA GROVE

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Honová

OLOMOUC 2008

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Role moderátora v televizní politické diskusi vypracovala samostatně a použila jsem přitom jen uvedenou literaturu.

Počet znaků (vč. mezer): 125 271

V Olomouci dne 31. března 2008

Alena Grove

Děkuji PhDr. Jaroslavě Honové za odborné vedení bakalářské práce, za cenné rady a podněty k jejímu vypracování. Rovněž děkuji Mgr. Ivaně Ostřížkové za poskytnutí užitečných rad k obsahové analýze politické diskuse.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 ROZHOVOR, DEBATA, BESEDA, DISKUSE	10
1.1 Základní vymezení	10
1.2 Orientace k divákovi.....	12
1.3 Cíle politické diskuse, vzájemná korelace zpravodajství a politické diskuse	14
2 MODERÁTOR, INSTITUCIONÁLNÍ CHARAKTER DISKUSE.....	16
2.1 Definice a obecné vymezení výrazu moderátor	16
2.2 Institucionálnost a asymetričnost rolí v politické diskusi.....	17
3 PŘEDPOKLADY MODERÁTORA.....	19
3.1 Moderátor jako zástupce diváků a kvalifikovaný oponent hostů	19
3.2 Informovanost moderátora	20
4 OTÁZKY MODERÁTORA	22
4.1 Otázky s přípravou a bez přípravy.....	23
4.2 Další typologie otázek	23
4.3 Reformulace odpovědi.....	25
5 INDIVIDUÁLNÍ MODERÁTORSKÝ STYL.....	26
5.1 Zdvořilost moderátora	27
5.2 Konflikty v politické diskusi	28
6 INSTITUCIONÁLNÍ A DÍLČÍ ROLE MODERÁTORA	31
6.1 Nestrannost moderátora.....	31
6.2 Organizační role moderátora	32
6.2.1 Organizační role moderátora ve stereotypních fázích politické diskuse	33
6.3 Řídící role moderátora a dynamická fáze středová	34
6.4 Zprostředkující role moderátora	34
7 NEGATIVNÍ HODNOCENÍ MODERÁTORA	36
7.1 Politická diskuse jako confrontainment.....	36
8 OBSAHOVÁ ANALÝZA POLITICKÉ DISKUSE	38
8.1 Teoretická východiska	38
8.2 Výběrový soubor	40
8.3 Metodologie.....	41
8.4 Hodnotící kritéria.....	43
8.4.1 Výklad hodnotících kritérií.....	44
8.4.2 Promluvy neutrální a konfrontační	47
8.5 Hypotézy a operacionalizace	47
8.5.1 Hypotézy.....	47
8.5.2 Operacionalizace pojmů	48
9 OTÁZKY VÁCLAVA MORAVCE	49
9.1 Otázky Václava Moravce z 6. ledna 2008.....	49
9.1.1 Hosté a témata pořadu	49

9.1.2	Kritéria pro nestrannost moderátora	49
9.1.3	Kritéria pro připravenost a informovanost moderátora	51
9.1.4	Neutrální a konfrontační promluvy	52
9.2	Otázky Václava Moravce z 13. ledna 2008	52
9.2.1	Hosté a témata pořadu	52
9.2.2	Kritéria pro nestrannost moderátora	53
9.2.3	Kritéria pro připravenost a informovanost moderátora	54
9.2.4	Neutrální a konfrontační promluvy	55
9.3	Otázky Václava Moravce z 20. ledna 2008	55
9.3.1	Hosté a témata pořadu	55
9.3.2	Kritéria pro nestrannost moderátora	56
9.3.3	Kritéria pro připravenost a informovanost moderátora	57
9.3.4	Neutrální a konfrontační promluvy	57
9.4	Otázky Václava Moravce z 27. ledna 2008	58
9.4.1	Hosté a témata pořadu	58
9.4.2	Kritéria pro nestrannost moderátora	58
9.4.3	Kritéria pro připravenost a informovanost moderátora	59
9.4.4	Neutrální a konfrontační promluvy	60
10	KONEČNÁ HODNOCENÍ.....	61
10.1	Konečná hodnocení analyzovaných promluv ve všech pořadech	61
10.1.1	Promluvy, spadající pod kritéria nestrannosti moderátora	61
10.1.2	Promluvy, spadající pod kritéria připravenosti a informovanosti moderátora	65
10.1.3	.....Celkové zastoupení všech neutrálních a konfrontačních promluv moderátora v analyzovaných pořadech.....	67
11	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ	68
12	ZÁVĚR	71
	ANOTACE	74
	POUŽITÁ BIBLIOGRAFIE	76
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	79
	SEZNAM PŘÍLOH	80
	PŘÍLOHY	81

ÚVOD

Až do roku 1989 neexistoval v Československu v politické oblasti veřejný dialog, který by s oficiální ideologií KSČ mohli vést členové nekomunistických stran. Dialog, o němž hovoří Jiří Kraus v úvodu knihy *Dialog* jako o „komunikační situaci, která se vyznačuje hledáním pravdy prostřednictvím polemiky“ a kterým se rozumí „snaha oslovit partnera, vyzvat ho k společné činnosti nebo společnému zamýšlení nad věcí [...] rozhovor, který není pouhou nezávaznou konverzací, ale výměnou názorů [...] jejich společným hledáním a utvářením“.¹ Společnost před rokem 1989 byla odkázána pouze na monologické projevy politických kandidátů, kteří se vůbec neselektovali s protikandidáty, a totalitní režim pro ni znamenal názorovou jednostrannost. Kraus tuto společnost označuje za „společnost jednotvárného monologu“,² v níž nebylo místo ani pro dialog, ani pro polemiku.³

V tomto období média nesloužila jako hlavní zdroj informací k vytváření svobodných názorů a postojů, ale k prosazování partikulárních zájmů jednotlivců v KSČ. Neexistovala veřejnoprávní televize se zárukou, že její programy umožní „svobodné šíření, výměnu, případně konfrontaci informací, názorů a postojů“ a že „základní smysl jejího působení bude spočívat ve vytváření otevřeného prostoru pro veřejnou rozpravu o otázkách veřejného zájmu [...]“, jak uvádí Kodex České televize.⁴ V důsledku toho nemohl existovat ani pořad, který by svobodnou výměnu názorů politických představitelů umožnil.

Do popředí se média, jako zdroj společensky závažných informací dostala až po takzvané sametové revoluci a „devadesátá léta vtiskla veřejnému projevu ráz

---

¹ TONDL, L. *Dialog*, s. 9-10.

² Srov. TONDL, L. *Dialog*, s. 18. Tondl v této souvislosti hovoří o existenci tzv. pseudodialogu. Tím má na mysli „dialog v podmínkách názorové nesvobody [...]“, který „byl často jen organizací požadovaného souhlasu nebo nezastírané glorifikace toho, co již bylo dříve rozhodnuto [...] za plnoprávné účastníky [dialogu, A. G.] můžeme považovat jen ty, kteří mohou svobodně vyjadřovat své názory, stanoviska a postoje“.

³ KRAUS, J. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In *Jazyk, média, politika*, s. 13.

⁴ Dále v textu jen Kodex ČT. KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 1.2, s. 7.

interview, dialogu, debaty, diskuse, polemiky“.⁵ Devadesátá léta a formující se pluralita politických názorů tak dala vzniknout novému televiznímu žánru, který tato práce označuje jako **politickou diskusi**.

Politické diskuse z počátku devadesátých let bývají někdy označovány jako mediální duely, které měly „*vyhroceně polemickou podobu*“,⁶ a i dnes se objevují tendence označovat je podobně. Jsou považovány za ostré střety politiků, sloužící pouze k pobavení a komerčním ziskům pro televizní stanici.⁷ Tato negativní hodnocení **politických diskusí** jsou směřována zejména k osobě **moderátora**, protože jeho role je považována za významnou a určující.

Od devadesátých let minulého století se analýzy mediálních diskusí zaměřují mimo jiné na interakci **moderátora** s hosty i televizními diváky, na jeho **promluvy** a role, které v diskusích zastává. Z analýz je patrné, že role **moderátora politické diskuse** se zásadním způsobem liší od jiných typů diskusí, zaměřených nepoliticky. Lingvistkami, které se u nás analýze mediálních diskusí dlouhodobě věnují, jsou kupříkladu Světlá Čmejkrlová, Jana Hoffmannová či Olga Müllerová. Jejich práce vycházejí převážně z konverzační analýzy a analýzy diskurzu. Při analýze institucionálních dialogů se zabývají mimo jiné formulací **promluv**, mechanismem „turn-taking“ (střídání partnerů v dialogu), tzv. konverzačními maximami či organizací a strukturací dialogu, které jsou spojeny s **institucionální rolí moderátora**.⁸ V neposlední řadě čerpá práce z teoretických poznatků o dialogu Ladislava Tondla, o televizi Miroslava Hladkého či o rétorice Jaroslava Kohouta a dále potom z Kodexu ČT a analýz, které Česká televize zveřejňuje.⁹

---

⁵ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 80.

⁶ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 88.

⁷ Podrobněji viz ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, BARTOŠEK, J. K televizním politickým debatám. *Tvar*, HOLLY, W. Confrontainment? Tendence v politických televizních interview. *Svět televize*.

⁸ Dále tato práce čerpá mimo jiné z Kodexu ČT a analýz, které Česká televize zveřejňuje. Kodex ČT: „*Česká televize pravidelně, nejméně jednou za čtvrt roku, uveřejní analýzu vyváženosti svého programu včetně porovnání prostoru, kterého se ve vysílání dostalo politickým stranám a hnutím. Vypracování takové analýzy objedná u renomovaného a na České televizi nezávislého odborného pracoviště.*“ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 6.4, s. 17. Kodex ČT: „*Česká televize si nechává pravidelně, minimálně v šesti měsíčním intervalu zpracovat analýzu jazykové úrovně vysílání [...].*“ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 9.4, s. 20.

⁹ Kodex ČT: „*Česká televize pravidelně, nejméně jednou za čtvrt roku, uveřejní analýzu vyváženosti svého programu včetně porovnání prostoru, kterého se ve vysílání dostalo politickým stranám a hnutím. Vypracování takové analýzy objedná u renomovaného a na České televizi nezávislého odborného pracoviště.*“ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 6.4, s. 17.

Tato práce vychází z **politické diskuse** jako televizního pořadu, který představuje institucionální, veřejný a oficiální dialog¹⁰ mezi politiky a **moderátorem**. Ten diskusi v rámci své **institucionální role** organizuje, řídí a zprostředkovává televizním divákům. Především jeho osobě a jeho **promluvám** v průběhu **politické diskuse** je v této práci věnována pozornost.

Teoretická část této bakalářské práce zahrnuje sedm kapitol, které vymezují pojem diskuse a **moderátor**, dále potom pozici **moderátora** v **politické diskusi** se zaměřením na jeho předpoklady, **promluvy**, individuální **moderátorský styl** a dílčí role, které zastává v rámci **role institucionální**. Cílem teoretické části je ukázat možnosti různých pojetí pojmů diskuse a **moderátor**, vymezit je pro potřeby této práce a popsat různorodé **promluvy** a činnosti **moderátora** v **politické diskusi**. Z **promluv** a činností **moderátora** vychází praktická část práce.

Cílem praktické části je aplikovat teoretické poznatky na sledované pořady. Praktická část této práce se prostřednictvím kvantitativní obsahové analýzy politického diskusního pořadu České televize Otázky Václava Moravce a stanovených hodnotících kritérií a případných proměnných zaměřuje na **promluvy moderátora**. Analyzovány jsou **promluvy**, v nichž přerušuje řeč hosta, reformulace, které jsou často spojeny s doplňovacími či zpřesňujícími otázkami, a dále **promluvy**, v nichž uvádí rozvíjející informace, nový aspekt tématu či téma nové. Pozornost je věnována také externím zdrojům informací, z nichž **moderátor** v **politické diskusi** čerpá, a transparentnosti odkazování na tyto zdroje.

Výzkumná otázka práce vychází z Kodexu ČT. Je **moderátor** televizní **politické diskuse** kvalifikovaným oponentem, který se snaží v diskusi zachovávat nestrannost a přistupovat k hostům stejným způsobem? Byly stanoveny dvě hypotézy, vycházející

---

¹⁰ K **institucionální roli moderátora** podrobněji viz 2.2 a kapitola 6. Tato práce hodnotí **politickou diskusi** jako veřejný a oficiální dialog, přičemž vychází z následující definice Müllerové a Hoffmannové: „U veřejných rozhovorů mluvčí hovoří a vědomím, že jejich výroky jsou sledovány nějakým publikem, a to je nutí k promyšlené volbě slov i zvukových prostředků, např. k potlačování expresivních a emocionálních prostředků, k uvážené volbě témat i strategií jejich rozvíjení. [...] Oficiálnost komunikace je spojena s projednáváním nějakého závažného tématu, které přesahuje soukromou sféru, je společensky důležité, nebo je spjato se společenským statutem účastníků komunikace, kteří vystupují jako nesoukromé osoby, jako představitelé či zástupci instituce, strany, společnosti, skupiny atp.“ MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 58.

z kritérií pro nestrannost **moderátora** a kritérií pro připravenost a informovanost **moderátora**.

Analýza vybraných **promluv moderátora** probíhala v několika etapách. **Promluvy** k hostům, spadající pod kritéria nestrannosti, byly analyzovány v jednotlivých tematických blocích nejprve odděleně, poté byly všechny přiřazeny k zastřešujícímu rozdělení **promluv** na neutrální a konfrontační (závěrečná fáze analýzy konkrétního pořadu). **Promluvy**, spadající pod kritéria připravenosti a informovanosti, nebyly analyzovány v tematických blocích odděleně. V závěrečné fázi analýzy konkrétního pořadu byly rovněž přiřazeny k zastřešujícímu rozdělení. Tyto tři etapy analýzy poskytly dílčí výsledky, které svou přehledností posloužily k základní orientaci v rámci jednotlivých pořadů a k popisu a rozboru konkrétních **promluv moderátora** k hostům.¹¹

V konečném hodnocení byly analyzovány jednotlivé **promluvy moderátora** z různých kritérií tak, aby bylo možné potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy. Konečné hodnocení nestrannosti **moderátora** vycházelo z počtu vlastních názorů a hodnotících postojů **moderátora**, zastoupených ve všech analyzovaných pořadech. Konečné hodnocení stejného přístupu **moderátora** k hostům vycházelo z počtu neutrálních a konfrontačních **promluv moderátora** v jednotlivých tematických blocích a z porovnání jejich vyváženosti. Konečné hodnocení připravenosti a informovanosti **moderátora** vycházelo z četnosti čerpání z připravených materiálů a z transparentnosti odkazů **moderátora** na zdroje externích informací.

Tato práce přináší ilustrativní výsledky prostřednictvím kvantitativní sumarizace frekvence určitých typů **promluv moderátora** k hostům i k divákům. Práce bere na vědomí, že existují aspekty, které by v případě jejich zohlednění, mohly ovlivnit závěrečnou fázi analýzy konkrétního pořadu i konečná hodnocení všech analyzovaných pořadů.

---

¹¹ Materiál, který rozebíral a popisoval jednotlivé **promluvy moderátora** k hostům, byl v důsledku prostorového omezení této práce vypracován v podobě příloh.

1 ROZHOVOR, DEBATA, BESEDA, DISKUSE

V důsledku synonymního užívání výrazů rozhovor, debata, beseda a diskuse je v této práci jednotně užíváno výrazu **politická diskuse**, a to s ohledem na Kodex ČT, který pořady tohoto typu označuje za diskusní. Samotného výrazu diskuse je užíváno ve významu dialogu, který probíhá uvnitř **politické diskuse** jako pořadu.

Výraz **politická diskuse** představuje v této práci synonymum pro výrazy rozhovor, debata či beseda, které se mohou objevit v případných citacích. Pro patrnost jednotlivých distinkcí mezi nimi, jež jsou uváděny v odborné literatuře, jsou v následující kapitole tyto výrazy stručně vymezeny. Zmíněna je dále orientace **politické diskuse** směrem k divákovi, cíle **politické diskuse** a její vzájemný vztah se zpravodajstvím.

1.1 Základní vymezení

Společným znakem rozhovoru, debaty, besedy i diskuse je fakt, že jsou založeny na komunikaci face-to-face,¹² na přímém dialogu. Tondl hovoří o přímém dialogu jako o „*proces[u] komunikace minimálně dvou nebo více účastníků s tím, že všichni mají právo i možnost aktivně se na tomto procesu podílet, a to včetně různých forem odezvy, repliky, akceptování nebo zdůvodněné odmítání jiných názorů, postojů nebo stanovisek*“.¹³

Čechová označuje rozhovor, debatu, besedu i diskusi za projevy komplexní, v nichž se vyskytují a promlouvají různí mluvčí. Ti jsou v přímém kontaktu jak v případech, kdy hovoří o stejném tématu a pokoušejí se vyřešit určitý problém, tak tehdy, rozvíjejí-li každý jiné téma.¹⁴

Praktická encyklopedie žurnalistiky řadí rozhovor (interview) mezi publicistické žánry. Definuje ho jako „*dialog otázek a odpovědí, v němž partneři na rozdíl od diskuse mají jasně stanovené role tazatele a odpovídajícího*“.¹⁵ Rozlišuje tedy mezi rozhovorem

¹² Podrobněji viz MARKOVÁ, I., MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. Od teorie dialogu k institucionální komunikaci. *SaS*, s. 195-196.

¹³ TONDL, L. *Dialog*, s. 115-116.

¹⁴ ČECHOVÁ, M. *Současná česká stylistika*, s. 88.

¹⁵ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, s. 82.

a diskusí. Tu definuje obecně jako „*uvažování a rokování o něčem z různých stanovisek nebo pohledů, společné zjišťování různých mínění o téže věci*“ a ve vztahu k televizi potom jako „*rozhovor polemického charakteru dvou nebo více účastníků, někdy řízen moderátorem*“.¹⁶

Této definici by odpovídalo skupinové interview, které zmiňuje Štorkán jako žánr, jehož „*základem je rovněž dialog v interpersonální komunikaci*“ a v němž „*jde o konfrontaci názorů řady osob na věc, jež budí zájem, na věc novou, aktuální a přitažlivou*“.¹⁷ Štorkán a Bauman dále uvádí, že „*při rozhovoru dochází k výměně názorů, myšlenek, námětů, argumentací o předmětu rozhovoru. Rozhovor zpravidla řídí a zaměřuje žurnalista, který jej uzavírá shrnutím vyřčených názorů a závěrů [...]*“. Stejně jako Praktická encyklopedie žurnalistiky nerozlišují mezi rozhovorem a interview. Za základ rozhovoru považují dialog a jeho účel spatřují v „*pravdivém osvětlování faktů*“.¹⁸

Zatímco Čmejkrová hovoří obecně o mediálním dialogu, mediálním duelu či o zpravodajském pořadu, překračujícím rámec klasického interview s jedním hostem a **moderátorem** směrem k debatě,¹⁹ Praktická encyklopedie žurnalistiky označuje debatu za synonymum pro diskusi. Besedu definuje jako žánrovou formu rozhovoru s dvěma a více účastníky, která je „*připravená a řízená jedním z nich, vedoucím besedy, tj. redaktorem, moderátorem [...]* Cílem besedy je analyzovat zpravidla závažný společenský problém z různých hledisek, zaujmout k němu stanovisko a eventuálně naznačit možnosti jeho řešení“.²⁰

---

¹⁶ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, s. 47.

¹⁷ ŠTORKÁN, K. *Publicistické žánry*, s. 113.

¹⁸ ŠTORKÁN, K. a BAUMAN, M. *Umění interviewu*, s. 19-21. Štorkán a Bauman dále hovoří také o hloubkovém rozhovoru, v němž zdůrazňují úlohu **moderátora**. Ten musí být iniciativní a snažit se proniknout do hloubky problému, do toho, co se může skrývat pod povrchem. „... [novinář, A. G.] při hloubkovém rozhovoru musí být vědomě iniciativní a zkoumat podstatu věci. V řadě případů přejímá vědomě úlohu dirigenta, jehož neodlučitelnou součástí je zvědavost, a který se nespokojí s předem připravenými otázkami. K tomu navíc přistupuje snaha získat fakta potřebná k uskutečnění záměru. [...]“.

¹⁹ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 81-82.

²⁰ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, s. 29.

Tato práce vychází z **politické diskuse** jako aktuálněpublicistického pořadu,²¹ který Kodex ČT označuje za „*diskusní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptu vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu*“.²² **Promluvy** hostů i jejich délka jsou v **politické diskusi** usměrňovány **moderátorem**. Hosté a **moderátor** mají v diskusi jasně stanovené role tazatele a odpovídajícího, které se nemění.²³ V diskusi se probírají předem dohodnutá témata. **Moderátor** v rámci své **institucionální role** diskusi řídí, organizuje a zprostředkovává. Platí, že zprostředkující role **moderátora** se nevztahuje pouze k hostům **politické diskuse**, ale i k divákům.²⁴

1.2 Orientace k divákovi

O **politické diskusi**, z níž vychází tato práce, hovoří Čmejkróvá ve smyslu zdvojeného interview, „*při němž bývají do studia zváni zpravidla představitelé různých názorových proudů nebo různých stanovisek k určité otázce, a redaktor je tak může vzájemně konfrontovat*“, a připomíná jeho důležitý aspekt – orientaci dialogu k divákovi.²⁵

---

²¹ Kodex ČT: „*Aktuálněpublicistické pořady České televize nabízejí především kritickou reflexi reality, musí jít do hloubky věcí, zjišťovat pravé příčiny jevů a popsat rozsah následků. Publicistické pořady také dávají ucelenější prostor aktérům událostí vyjádřit argumenty, jimiž zdůvodňují své postoje. [...].*“ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 5.3, s. 14.

²² KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 6.1, s. 17.

²³ O promluvách ze strany hosta, které porušují tuto zásadu, se všeobecně hovoří jako odchylkách. Podrobněji viz ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 90.

²⁴ Pojetí **politické diskuse**, z něhož vychází tato práce, by do jisté míry odpovídalo pojetím debaty a diskuse, která uvádí Jílek. Debatu i diskusi řadí do dílčí stylové oblasti publicistické. O debatě hovoří jako o rozhovoru na dané téma, v němž hraje důležitou roli **moderátor**, který debatu vede. Stejně tak je tomu u diskuse, která je rovněž řízena **moderátorem**. Při vedení debaty musí **moderátor** „*poskytnout dostatečný prostor k vyjádření mluvčího*“, přičemž platí, že „*hovoří-li účastník věcně a promluva úzce souvisí s momentálně nastaveným tématem, tok řeči nesmí být svévolně přerušován*“. Dále by **moderátor** neměl dovolit, aby se účastník odchýlil od tématu, hovořil nekorektně nebo nepřesně. **Moderátor** uděluje a odjímá slovo a jeho povinností je vyvarovat se osobních názorů, rozdílných přístupů k účastníkům debaty a projevů sympatie či antipatie. **Moderátor** nemůže odejmout účastníkovi slovo proto, že nesouhlasí s jeho názorem. Jak na debatu, tak na diskusi musí být **moderátor** dobře připraven. Odlišnost debaty a diskuse ovšem spatřuje Jílek v rozdílných cílech (sdělných záměrech). Zatímco debata má podle něj „*v reálném čase předložit odlišné, protichůdné názory účastníků, cílem interakce v diskusi je dospět ke konsensu*“. Účastníci diskuse by na jejím konci měli zaujímat stejná stanoviska, zatímco debata pouze prezentuje odlišná stanoviska. Do dílčí oblasti publicistické Jílek dále řadí také besedu, u níž se předpokládá bezkonfliktní průběh, tzn. že „*interakce účastníků by neměla přejít ve výměnu názorů*“. Stejně jako debata a diskuse je řízena **moderátorem** a vystupují v ní hlavně odborníci na dané téma. Její funkce jsou především informační a vzdělávací, s cílem přinést „*komplexní pohled na danou problematiku*“. Podrobněji viz JÍLEK, V. *Lexikologie a základy stylistiky*, s. 146-150.

²⁵ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 86.

Ačkoli Čmejkrvá mluví o dialogu a nazývá ho „*dialogem pro třetí osoby*“, nepovažuje ho za dialog v pravém slova smyslu. Důvodem je výskyt dvojí pozornosti a intencí vstupů **moderátora**, který hovoří jak s hosty, tak k divákům. Čmejkrvá tvrdí, že: „... s ohledem na televizního diváka jsou formulovány i samotné otázky, jež moderátor klade, a [...] řada dalších elicitacních postupů, jimiž osvětluje a upřesňuje názory svého hosta“. ²⁶ Orientaci k divákovi zmiňuje i Holly. Považuje ji za „*trialogičnost*“ diskuse, která spočívá v tom, že **moderátor** není skutečným adresátem odpovědí hostů, ale zastupuje diváky. To znamená, že otázky pokládá v jejich zájmu a „*funguje pouze jako tlumočník a zprostředkovatel*“. ²⁷

Orientace k divákovi se výrazně projevuje v úvodních a závěrečných fázích **politické diskuse**. Tyto fáze představují prostor, v němž **moderátor** promlouvá k televizním divákům přímo. ²⁸ V dalším průběhu diskuse **moderátor** k divákům promlouvá přímo pouze tehdy, když uvádí rozvíjející informace, nové téma či nový tematický blok s jinými hosty. Zbývající část diskuse probíhá orientace k divákovi nepřímou. To znamená, že ačkoli **moderátor** nehovoří přímo k divákům, **promluvy** pronáší s ohledem na ně. Kupříkladu požaduje od hosta konkretizaci či vysvětlení výroku, shrnuje jeho výrok použitím tzv. reformulace ²⁹ nebo shrnuje obsah dosavadní diskuse s oběma hosty, ³⁰ čímž může navázat na nový aspekt tématu, ukončit diskusi apod.

Orientace k divákovi jde ruku v ruce nejen s **promluvami moderátora** a poskytovanými informacemi, ale i s cíly **politické diskuse**. Ve stručnosti se jich dotkne následující oddíl. ³¹

---

²⁶ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 84-86.

²⁷ HOLLY, W. Confrontation? Tendence v politických televizních interview. *Svět televize*, s. 51.

²⁸ Například se s diváky vítá, loučí či děkuje za pozornost. Václav Moravec používá v úvodní fázi Otázeek následující stereotypní formulaci: „*Vítejte, a hezkou neděli vám všem.*“

²⁹ Podrobněji viz 4.3.

³⁰ Jílek v souvislosti s debatou hovoří o shrnutí obsahu předchozího sdělení. Toto shrnutí považuje za „*jeden z prvků kompozice celé debaty*“, který „*umožňuje obsahové návaznosti*“. JÍLEK, V. *Lexikologie a základy stylistiky*, s. 148.

³¹ Podrobněji k orientaci k divákovi viz ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 84-87.

1.3 Cíle politické diskuse, vzájemná korelace zpravodajství a politické diskuse

Na **politickou diskusi** je možné nahlížet jako na diskusi mezi opozičními politickými představiteli, kteří vyjadřují své názory k určité problematice. Diskuse je vedena **moderátorem**, který představuje zástupce instituce televize. Lze souhlasit s Osvaldovou, která tvrdí, že by **politická diskuse** měla divákům prostřednictvím analýzy vysvětlovat a objasňovat problémy, rozšiřovat základní informace získané ze zpravodajství a ukazovat, jak se politici a instituce podílejí na jejich řešení. Rozšiřováním základních informací koreluje **politická diskuse** se zpravodajstvím.³²

Moderátor začíná každé nové téma uvedením do kontextu. To znamená, že diváky ve stručnosti seznamuje s podstatnými informacemi a dává je do souvislostí vývoje události. Tímto způsobem přináší divákovi zpravodajský přehled a základní orientaci v problematice, která se bude v diskusi řešit. Lze konstatovat, že bez zpravodajství by nebylo **politické diskuse**, protože by nebylo co rozšiřovat, nebylo by možné pokládat otázky s cílem zpřesnit či rozšířit oblast informací.

Na druhou stranu ale faktem zůstává, že zmíněná korelace neprobíhá pouze jednosměrně, tj. že by pouze **politická diskuse** přebírala informace a témata ze zpravodajství. Vzájemný vztah probíhá i ve směru opačném. V důsledku plnění svých funkcí, spočívajících ve vysvětlování, objasňování a rozšiřování informací ze zpravodajství, rozšiřuje **politická diskuse** oblast informací o nová témata a otázky, kterým bude v budoucnu věnována pozornost.³³ Lze tedy říci, že **politická diskuse** je „článkem řetězu komunikačních událostí právě tak předchozích jako následných [...]“.³⁴

Současně probíhá vzájemná korelace mezi **politickými diskusemi** navzájem.³⁵ Müllerová v podobné souvislosti hovoří o „vnitřní významové propojenosti“ jednotlivých

---

³² OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*, s. 57-59.

³³ Příkladem tohoto směru korelace **politické diskuse** se zpravodajstvím může být například následující výrok Václava Moravce, který pronáší na začátku pořadu: „A o jakých tématech se po dnešních Otázkách bude mluvit?“

³⁴ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 88.

³⁵ Například v případech, kdy **moderátor** uvádí výroky hosta, které pronesl v předchozích vydáních **politické diskuse**.

diskusí v rozhlasových pořadech a o „*celkovém významovém propojení*“ pořadu, který je řízen stejným **moderátorem** po několik let.³⁶

Za ideální cíle **politické diskuse** je možné považovat vysvětlení a objasnění problému, odkrytí odlišných názorů nebo postojů, úsilí o hledání řešení dané problematiky či „*snížení stupně neurčitosti spojeného s diskutovanou problematikou*“.³⁷ Směřováním k těmto cílům by **politická diskuse** měla divákům poskytnout dostatečné informace k tomu, aby si vytvořili vlastní názor jak na diskutovaný problém, tak na hosty diskuse.

Takovou **politickou diskusi** by mnozí negativní hodnotitelé nejspíše označili jako smysluplnou a přínosnou. S tímto hodnocením se však v současné době setkáváme zřídka. Častěji jsou **politické diskuse** kritizovány za různé nedostatky a označovány jako nekvalitní, neseriózní a povrchní. „*Pořady dávají hostům prostor pro vlastní osobní exhibici a to, že se diskutuje o několika tématech uplynulého týdne, znamená, že se důkladně neprobere nic, všechno klouže po povrchu [...]*“.³⁸ Negativní hodnocení³⁹ jsou přímo či nepřímo směřována většinou na **moderátory**, na jejich způsob vedení diskuse, na jejich individuální **moderátorský styl**.⁴⁰

---

³⁶ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 137.

³⁷ Tondl označuje funkci dialogu, který má tyto cíle, za „*orientovanou na vnější situace*“ a hovoří o „*společném hledání*“. Další funkce je potom „*orientovaná na vlastní účastníky dialogu, na poznání jejich názorů, hodnotových postojů, jejich znalostního nebo hodnotového vybavení*“. TONDL, L. *Dialog*, s. 50-52.

³⁸ RUB-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*, s. 122.

³⁹ Negativním hodnocením **politických diskusí** bude věnována pozornost v 7. kapitole.

⁴⁰ Individuálnímu **stylu moderátora** bude věnována pozornost v 5. kapitole.

2 MODERÁTOR, INSTITUCIONÁLNÍ CHARAKTER DISKUSE

Za významný a formující rys **politické diskuse** lze kromě dialogičnosti, oficiálnosti a veřejnosti považovat její institucionální charakter, který naplňuje osoba **moderátora**. Dříve než bude osobě **moderátora** věnována pozornost, je vhodné slovo **moderátor** definovat a obecně ho vymežit. Dále bude v následující kapitole zmíněna insitucionálnost a s ní spojená asymetričnost v **politické diskusi**. Ta může být příčinou různých konfliktů, vznikajících v průběhu diskuse.

2.1 Definice a obecné vymezení výrazu moderátor

Etymologie slova **moderátor** je spojena s latinským slovesem *moderen*, vyjadřující mírnit, *moderator* je překládáno jako správce, vládce, krotitel, usměrňovatel.⁴¹ Praktická encyklopedie žurnalistiky definuje **moderátora** jako „*průvodce pořadem, obvykle besedou nebo diskusí, který jej uvádí, řídí a prezentuje*“ a jako „*prostředníka mezi diváky a účastníky [...] televizního pořadu*“.⁴² Pokud by byla role **moderátora** definována v souladu s etymologií slova, představoval by **moderátor** v přeneseném smyslu slova krotitele, umírňujícího účastníky diskuse i její průběh.

Štorkán v tomto smyslu zmiňuje **moderátora** v rámci skupinového interview jako dirigenta, který musí skupinové interview řídit tak, aby všichni hosté dostali možnost k vyjádření svého názoru, nedocházelo k monologickým projevům, které spolu nesouvisejí, či k nerovnoměrnému udělování slova.⁴³

Praktická encyklopedie žurnalistiky dále hovoří o vedoucím besedy, jehož úkolem je „*respektovat zájmy [...] diváků, dbát, aby všichni účastníci besedy měli stejná práva*

---

⁴¹ KRAUS, J. Moderátor. *Naše řeč*, s. 224.

⁴² OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, s. 107.

⁴³ ŠTORKÁN, K. *Publicistické žánry*, s. 141.

*při vyjadřování svých stanovisek [...] neodchylovali se od tématu a dodržovali pravidla slušného jednání. Při výměně názorů zůstává [...] v tzv. neutrální pozici“.*⁴⁴

Tato práce vychází z osoby **moderátora** jako zástupce instituce televize. Jeho hlavní **role** v **politické diskusi** je tedy **institucionální**. S touto rolí jsou spojeny určité povinnosti a činnosti, které **moderátor** naplňuje prostřednictvím jednotlivých dílčích rolí. Naplňováním těchto rolí **moderátor** diskusi organizuje, řídí a zprostředkovává.⁴⁵

2.2 Institucionálnost a asymetričnost rolí v politické diskusi

Institucionálnost **politické diskuse** spočívá v asymetrických pozicích⁴⁶ **moderátora** a hostů, kdy **moderátor** jako „*reprezentant instituce dialog řídí a usměrňuje na základě své znalosti příslušných pravidel [např. Kodexu ČT, A. G.] a obvyklého rituálu*“.⁴⁷ **Politická diskuse** je v institucionálním pojetí „... řízený rozhovor z hlediska jeho trvání, obsahu, členění a stylu. Předem bývá určeno, o čem se bude mluvit, jak se začne, kdy se skončí, jaké „role“ mají jednotliví účastníci [...]“.⁴⁸ Hoffmannová hovoří o komunikační nadřazenosti role **moderátora**. Jeho povinností je, aby „*rozhovor řídil, usměrňoval, volil otázky a témata, dával průběhu dialogu další impulsy*“.⁴⁹

Politická diskuse v tomto institucionálním pojetí probíhá v televizním studiu (v rámci instituce televize), měla by být určena především televizním divákům, má určitou strukturu (sled témat), její hosté si jsou vzájemně rovni (oba se mohou na dialogu aktivně podílet), očekávají se od ní nějaké výsledky (objasnění, vysvětlení problému), probíhá kultivovaně (např. jazyková kultivovanost)⁵⁰ a za určitých podmínek, tj. je řízena

---

⁴⁴ OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, s. 29.

⁴⁵ O jednotlivých rolích **moderátora** v rámci role institucionální pojednává 6. kapitola.

⁴⁶ O asymetrii v institucionální interakci podrobněji viz MARKOVÁ, I., MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. Od teorie dialogu k institucionální komunikaci. *SaS*, s. 198-200.

⁴⁷ HOFFMANNOVÁ, J. Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor. In *Jazyk, média, politika*, s. 41.

⁴⁸ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 117.

⁴⁹ HOFFMANNOVÁ, J. Projevy taktu (a beztaktosti) v televizních rozhovorech. *SaS*, s. 195.

⁵⁰ Kultivovanost předpokládá kupříkladu užívání spisovného jazyka bez pejorativních výrazů.

moderátorem. Na **moderátora** jsou kladeny určité požadavky spolu se zodpovědností za vedení diskuse.⁵¹

---

⁵¹ Tondl hovoří o tzv. racionálním dialogu (za jeho protiklad považuje dialog spontánní, například náhodná setkání), který je řízený (ovládáný), má určitou cílovou orientaci a začátek (start dialogu). Ve vlastním průběhu tento dialog předpokládá respektování určitých podmínek (pravidel), například organizačních, normativních či časových. Tyto podmínky jsou spojeny s právy a povinnostmi toho, kdo **diskusi** moderuje, řídí, pokládá otázky, uděluje slovo, odjímá slovo či nastoluje nové téma. TONDL, L. *Dialog*, s. 41-50.

3 PŘEDPOKLADY MODERÁTORA

Profese **moderátora** v sobě zahrnuje několik televizních profesí. Kromě redaktora či hlasatele může být **moderátor** současně režisérem či dramaturgem. Za velmi důležité schopnosti, které by měl kvalitní **moderátor** v **politické diskusi** mít, lze považovat schopnost improvizace a pohotové reakce. **Moderátor** při vedení diskuse vychází nejenom z předem připravených textů a materiálů, ale jeho projev je založen především na improvizaci.⁵² Aby byl **moderátor** schopný improvizovat, pohotově reagovat a pokládat otázky připravené i vyplývající ze situace a z průběhu diskuse, musí být nejenom dobrým posluchačem, ale musí být také dobře a kvalitně informovaný a připravený. Dalšími předpoklady **moderátora** jsou široký všeobecný přehled, vynikající vyjadřovací schopnosti a jazykově kultivovaný projev.

3.1 Moderátor jako zástupce diváků a kvalifikovaný oponent hostů

Podle Hladkého má být **moderátor** dobře informovaným zástupcem diváků, který nejenom pokládá otázky, ale také ví, kdy a jak do diskuse zasáhnout a kdy naopak mlčet.⁵³ Měl by usměrňovat diskusi tak, aby se pohybovala v okruhu problémů, které se mají probrat, a vytvořit tak adekvátní prostředí pro názorové střety,⁵⁴ které poskytnou divákům prostor pro rozhodnutí, koho s jeho názory odmítnou, a koho naopak přijmou.⁵⁵ **Moderátor** musí v **politické diskusi** zachovávat tematický konsensus a neměl by dopustit, aby svojí nepozorností nechal hosty odvést diskusi pryč od tématu. Jak podotýká Čmejkrůvá, snaha hostů vyhnout se přímým a jasným odpovědím na **moderátorovy** otázky se v **politických diskusích** vyskytuje poměrně často. Zatímco hosté manévrují v prostoru, který jim otevřela **moderátorova** otázka, a pokouší se odvést řeč k něčemu pro ně výhodnějšímu, **moderátor** musí být pozorný a nesmí se nechat hostem ovlivnit.

---

⁵² OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, s. 107, KRAUS, J. Moderátor. *Naše řeč*, s. 224.

⁵³ HLADKÝ, M. *Žurnalistika v televizi*, s. 260.

⁵⁴ Výrazem střet je míněna výměna názorů, nikoli střet ve smyslu politického souboje.

⁵⁵ HLADKÝ, M. *Žurnalistika v televizi*, s. 90.

Pokud je to možné, měl by se snažit, aby host odpověděl na položenou otázku co nejpřesněji.⁵⁶

Dle Kodexu ČT by měl být **moderátor politické diskuse** mimo jiné kvalifikovaným oponentem.⁵⁷ Lze předpokládat, že je jím **moderátor** v případě, splňuje-li požadavky, které byly uvedeny výše. Dobré vyjadřovací schopnosti a jazykově kultivovaný projev fungují společně se schopností improvizace a pohotových reakcí, schopností formulovat výstižné a přesné otázky či schopností být dobrým posluchačem. Všechny tyto předpoklady tvoří jednotu jak s vynikající informovaností a připraveností **moderátora**, tak s jeho dobrou orientací v rámci dramaturgické stavby ve vymezeném časovém úseku.

3.2 Informovanost moderátora

Pokud je **moderátor** dobře a kvalitně informovaný a výborně se orientuje v problematice, není pro něho problém improvizovat, pohotově reagovat či formulovat otázky výstižné a přesné. „*Být dobře informován je jedním ze základních předpokladů kvality moderátorské práce a úspěšnosti pořadu u publika*“.⁵⁸ Prostudováním dostatečného množství materiálu si **moderátor** připravuje dostatek podkladů, faktů a dokumentů pro to, aby mohl logicky a adekvátně argumentovat.⁵⁹ Müllerová v této souvislosti hovoří o „*seriózní zainterесovanosti*“ **moderátora** a konstatuje, že „*[z] moderátorových otázek a vstupů je patrné, že pracuje s ověřenými informacemi, dovede je vhodně uplatnit a jejich pomocí se snaží přimět hosta, aby spolu přicházeli věcem na kloub a dobírali se podstaty jevů*“.⁶⁰

Z hlediska rétoriky se jedná o invenci, tedy vyhledávání důkazů a shromažďování bohatství materiálu.⁶¹ Dále se v rétorice hovoří o třech požadavcích, které od rétora požadoval Aristotelés. Pokud je budeme formulovat v souvislosti s dobře informovaným

⁵⁶ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 106-111.

⁵⁷ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 6.1, s. 17.

⁵⁸ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 137.

⁵⁹ Argumentací rozumíme všechny mluvní projevy **moderátora** v diskusi.

⁶⁰ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 133.

⁶¹ Podrobněji viz KRAUS, J. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In *Jazyk, média, politika*, s. 30-31.

moderátorem, je možné říci, že **moderátor** má splňovat ethos - požadavek věrohodnosti celé osobnosti, pathos, tedy vzrušenost tématem, odmítající pouze nudné popisování, a logos - schopnost logicky a systematicky osvětlovat problém.⁶²

S logickou argumentací **moderátora** souvisí také transparentnost odkazování na externí zdroje informací či citací.⁶³ Jako zdroje informací používá **moderátor** různá média, vlastní projevy hostů v médiích i v minulých vydáních pořadu. Müllerová považuje za velmi efektivní znalost minulých výroků hostů. Ty může **moderátor** porovnat s jejich aktuálními výroky v **politické diskusi** a v případě neshody odkázat na minulý výrok. To poskytne **moderátorovi**, obrazně řečeno, pevnou půdu pod nohama, protože host své výroky nemůže zpochybnit a uhýbat případným otázkám. „... z *informační provázanosti je velmi zřejmý i osobní zájem moderátora dobírat se pravdivého obrazu skutečnosti a vztahů ve společnosti a v politice*“.⁶⁴

Důkladná příprava **moderátora** na diskusi je podstatná. Informovanost a široký přehled o probírané problematice, dostatek materiálu a podpůrných informací k argumentaci jsou pro **moderátora** odrazovým můstkem k tomu, aby vedl diskusi založenou na logické a věcné argumentaci, diskusi kvalitní a seriózní. Nedostatečná informovanost **moderátora** ho na druhé straně může, lidově řečeno, zahnat do úzkých a projevit se v jeho nerozhodných reakcích, prezentaci informací a otázek, které spolu nesouvisejí, a tudíž neposunují diskusi kupředu. Tyto skutečnosti mohou mít za následek oslabení **institucionální role moderátora**.

---

⁶² KOHOUT, J. *Rétorika. Umění mluvit a jednat s lidmi*, s. 25.

⁶³ Materiální odkazování a propojení s jinými texty indikuje intertextovost **politické diskuse**. Podrobněji viz KRAUS, J. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In *Jazyk, média, politika*, s. 23. V souvislosti s přípravou **moderátora** na diskusi zmiňuje Müllerová tzv. informační konzervy, představující materiály, které **moderátor** v diskusi užívá k argumentaci. Podrobněji viz MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 121, 153.

⁶⁴ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 133-137.

4 OTÁZKY MODERÁTORA

Motta:

*F. Bacon: Umět se chytře zeptat je polovina moudrosti.*⁶⁵

*„Otázky musí sršet, musí být vzrušující, zajímavé a musí znít nadšeně. [...] Dobrý rozhovor prověřuje pravdu argumentace tím, že prozkoumává její napjatá a sporná místa“.*⁶⁶

Je nezbytné upozornit na to, jakým způsobem je chápána otázka v této práci. Označení **moderátora** za tazatele a hostů za odpovídající může být zavádějící. Ačkoli **moderátor** je tím, kdo v diskusi pokládá otázky, určuje jejich formu a obsah, nevychází tato práce z předpokladu, že otázky mají pouze tázací podobu. Slovo otázka je chápáno v širším kontextu a zahrnuje celkové řízení diskuse **moderátorem**.⁶⁷ V tomto pojetí může být otázkou i věta oznamovací. Z tohoto důvodu vychází práce z pragmatické definice otázky⁶⁸ a chápe ji jako výzvu k podání informace. Otázkou se tedy rozumí kupříkladu i udílení slova, výzva k vyjádření se nebo reformulace odpovědi hosta.⁶⁹

Přesto faktem zůstává, že otázky představují nepostradatelnou součást **politické diskuse** a jejich pokládání tvoří pilíř **moderátorovy** činnosti. Z tohoto důvodu jim bude v následujících dvou oddílech věnována pozornost. Třetí oddíl se věnuje reformulacím **moderátora**.

---

⁶⁵ KOHOUT, J. *Rétorika. Umění mluvit a jednat s lidmi*, s. 162.

⁶⁶ HERBERT, J. *Journalism in the digital age: theory and practice for broadcast, print and on-line media*, s. 254-255. „*Questions must sparkle, be lively, interesting and sound enthusiastic. [...] A good interview tests the truth of an argument by exploring its points of tension or controversy.*“ Přeložila A. G.

⁶⁷ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 90.

⁶⁸ Syntaktická definice vymezuje otázku jako výpověď, která má podobu otázky. Viz ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 93.

⁶⁹ Viz 4.3.

4.1 Otázky s přípravou a bez přípravy

Na rozdělení otázek na tzv. otázky s přípravou a bez přípravy, o němž hovoří Müllerová, lze nahlížet jako na zásadní. Od něho se odvíjí další typologie otázek, které **moderátor** pokládá hostům. Otázky s přípravou jsou nejenom **moderátorem** předem promyšlené dotazy, jež v průběhu diskuse pokládá hostům, ale mnohdy jimi uvádí i jednotlivá témata. Tyto otázky lze označit za kostru, půdorys diskuse.⁷⁰

Na druhé straně otázky bez přípravy vyplývají z konkrétní komunikační situace a přispívají k posunutí diskuse kupředu. **Moderátor** pokládáním tohoto typu otázek okamžitě a pohotově reaguje na hostovu **promluvu**, tedy improvizuje. Je příhodné podotknout, že pohotové reakce jsou spojeny s výbornou informovaností **moderátora**.

Zda **moderátor** použije v konkrétní komunikační situaci otázku s přípravou, nebo bez přípravy může záviset na různých okolnostech. Očekává se od něho ovšem, že ví, kdy tyto otázky vhodně použít. Podle Hoffmannové se dobrý **moderátor** umí zeptat „na správnou věc ve správný čas“. To znamená, že odhadne, kdy položit otázku připravenou, která nemusí přímo reagovat na hostovu **promluvu**, a kdy naopak otázku nepřipravenou, jež na **promluvu** hosta bezprostředně navazuje, rozvíjí ji nebo poukazuje na nějaký aspekt v **promluvě** hosta.⁷¹ V obou případech ale platí, že **moderátor** musí přemýšlet dopředu.⁷² Z tohoto hlediska lze souhlasit s Dočekalovou, která z pozice novináře říká: „Rozhovor je jako šachová partie. Musíme vždy přemýšlet o tah dopředu. Dovede nás ta otázka někam? Nebo nastane patová situace?“⁷³

4.2 Další typologie otázek

S otázkami připravenými a nepřipravenými úzce souvisí i další typy otázek. Müllerová a Hoffmannová hovoří o otázkách otevřených a zavřených. Zatímco forma

---

⁷⁰ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 121-122.

⁷¹ **Moderátor** v návaznosti na **promluvu** hosta pokládá další otázku, požaduje konkretizaci či vysvětlení výroku, rozvíjí **promluvu** rozvíjejícími informacemi, poukazuje na nesrovnalosti v **promluvě** hosta apod. Užívá přitom často reformulace odpovědi.

⁷² HOFFMANNOVÁ, J. Projevy taktu (a beztaktosti) v televizních rozhovorech. *SaS*, s. 197.

⁷³ DOČEKALOVÁ, M. *Tvůrčí psaní pro každého*, s. 61.

zavřených otázek předpokládá stručnou a úzce vymezenou odpověď (jejich součástí jsou tázací slova *kdo, co, který*), otevřené otázky naopak otevírají větší prostor k vyjádření.⁷⁴ Čmejkrová hovoří o otázkách doplňovacích (s tázacími slovy *kdo, co, kdy, jak*), které „vytvářejí prázdnou pozici, do níž je třeba něco zasadit“, zjišťovacích, které mohou i nemusí očekávat pouze holou odpověď⁷⁵, otázkách alternativních (vylučovacích), jejichž prostřednictvím dává **moderátor** hostu na výběr ze dvou možností.⁷⁶ Dále Čmejkrová zmiňuje otázky zpřesňující (tzv. follow-up questions).⁷⁷ **Moderátor** je používá v případech, kdy nebyl spokojen s odpovědí hosta, a formuluje je většinou záludněji, než otázky, které položil před nimi.⁷⁸ Müllerová hovoří o zpřesňujících otázkách jako o „otázkách pátrajících po podrobnostech“, při nichž užívá **moderátor** námitky typu - *počkejte, teď tomu nerozumím; to mi musíte vysvětlit; to znamená, že ...; jestli jsem to dobře pochopil ...* apod. - nebo formulace, v nichž chytá hosta za slovo - *například?; a není to ... ?*.⁷⁹

V průběhu diskuse lze pozorovat menší či větší snahu **moderátora**, aby hosté odpovídali na položené otázky jasně a jednoznačně. Ne vždy ovšem hosté napoprvé odpoví podle očekávání **moderátora**. Proto **moderátor** užívá alternativních (vylučujících) či zjišťovacích otázek. Často také ve snaze přimět hosty k jednoznačnému stanovisku jejich odpovědi reformuluje vlastními slovy, většinou prostřednictvím zpřesňujících otázek.

---

⁷⁴ MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 80.

⁷⁵ Čmejkrová v souvislosti se zjišťovacími otázkami hovoří o kritériu situační vhodnosti (situational adequacy), které při hodnocení odpovědí užívá konverzační analýza. Toto kritérium předpokládá, že „*holá odpověď, jakkoli přesná, nestačí, jestliže se očekává, že se interviewovaná osoba rozhovoří*“. Viz ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 92.

⁷⁶ Je zřejmá podobnost otázek zavřených a doplňovacích, protože oba typy jsou spojovány s tázacími slovy *kdo, co, kdy, jak* či *který*. Tato práce vychází z předpokladu, že otázky zavřené **moderátor** klade bez návaznosti na hostovu **promluvu**, tj. samostatně. Oproti tomu otázku doplňovací klade v bezprostřední návaznosti na hostovu **promluvu** a očekává, že host bude svoji **promluvu** konkretizovat. Taková doplňovací otázka nemusí pro hosta nutně znamenat úzký prostor k vyjádření.

⁷⁷ Tento typ otázek spolu s otázkami doplňujícími **moderátor** často užívá v reformulacích odpovědí hostů. Kupříkladu se jimi ujišťuje, že odpovědi rozuměl správně, shrnuje, co z odpovědi hosta vyplývá apod. Používá přitom slovních spojení, které dále v textu uvádí Müllerová.

⁷⁸ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 92.

⁷⁹ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 127.

4.3 Reformulace odpovědi

Reformulacemi převádí **moderátor** odpovědi hostů do vlastních slov užitím různých výrazů, například *čili, neboli, takže, chcete říct, podle vás, to znamená* apod. Tímto způsobem odpovědi hostů shrnuje a konkretizuje. **Moderátor** užívá reformulace například v situacích, v nichž hosté neodpovídají na položené otázky jasně a takzvaně mlží.⁸⁰ Někdy může taková reformulace sloužit i jako podklad pro další otázku **moderátora**. Čmejkrková nicméně upozorňuje, že reformulace mohou být „*projevem toho, že si moderátor připravil určité tvrzení, které formuloval nejprve v podobě otázky, a nakonec v podobě závěrečné reformulace hostovy odpovědi*“.⁸¹

Müllerová hovoří ve smyslu reformulací o tzv. rekonstrukci výpovědi a považuje ji za „jednu z nejdůležitějších moderátorových činností“, kterou „*rekonstruuje (vystihuje, domýšlí, jasně formuluje)*“ mimo jiné hostovy odpovědi na otázky.⁸² Ve shodě s Čmejkrvou poznamenává, že **moderátor** může někdy do méně problematických odpovědí vnášet pochybnosti, vyhledávat nesrovnalosti, problémy nebo může zbytečně chytat hosta za slovo.⁸³

Všechny výše uvedené **promluvy moderátora** vyplývají z jeho **institucionální role**. Způsob, jakým **moderátor promluvy** pronáší, zahrnuje kromě volby slov také intonaci. Tu lze považovat za důležitého indikátora toho, jak a s jakým případným podtextem bude jeho **promluva** vnímána. **Moderátorovy promluvy** lze označit za hlavní znaky jeho individuálního **moderátorského stylu**, které dávají **politické diskusi** určitý ráz a tvar.⁸⁴

---

⁸⁰ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 93-103.

⁸¹ Tamtéž, s. 103-105.

⁸² MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 126, 154.

⁸³ Tamtéž, s. 176.

⁸⁴ MÜLLEROVÁ, O. Úlohy moderátora v rozhlasovém diskusním pořadu Radioforum. *Naše řeč*, s. 177.

5 INDIVIDUÁLNÍ MODERÁTORSKÝ STYL

Od **moderátorského stylu** vedení diskuse a od způsobu, kterým **moderátor** plní svou **institucionální roli**, se mnohdy odvíjí i způsob, jakým je **politická diskuse** vnímána u televizních diváků. „*Charakter, kvalita a oblíbenost diskusního [...] pořadu jsou závislé na moderátorovi, na jeho schopnostech zvládat jeho organizaci, být rovnocenným partnerem hostů, tedy nedopustit, aby ho hosté podceňovali [...]*“.⁸⁵

Moderátora je možné označit za určujícího činitele toho, **zda bude politická diskuse** vnímána jako seriózní televizní pořad, jehož obsahem je smysluplná konfrontace odlišných postojů a názorů k určitému problému, nebo jako pořad, který slouží pouze k pobavení prostřednictvím ostrých a vyhrocených výměn názorů. „*Mají-li mít debaty společný smysl, neměly by se stát výměnou invektiv a facek [...]*“.⁸⁶

Na druhé straně je třeba podotknout, že samotná volba hostů **politické diskuse** je již sama o sobě nikoli konsensuální, ale konfrontační.⁸⁷ V **politických diskusích**, s nimiž se na televizní obrazovce setkáváme, obvykle nehovoří dva hosté se stejným názorem.⁸⁸ Hosté představují dva póly⁸⁹ a jejich protikladné názory se v **politické diskusi** očekávají. **Moderátor** bývá ovšem kritizován za to, když se záměrně snaží již tak konfrontační atmosféru nefunkčně a pouze pro senzaci vyostřit.

Institucionální role umožňuje **moderátorovi** rozhodovat o průběhu diskuse. **Moderátor** určuje, kdy i jak dlouho budou hosté mluvit, kdy vstoupí do diskuse další host.⁹⁰ Jeho individuální **moderátorský styl** vedení diskuse může ovlivnit, zda

---

⁸⁵ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: Žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 154.

⁸⁶ BARTOŠEK, J. K televizním politickým debatám. *Tvar*, s. 11.

⁸⁷ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 113.

⁸⁸ Diskusi, ve které vystupují dva hosté se stejným názorem na problematiku považuje za přínosný například Bartošek. BARTOŠEK, J. K televizním politickým debatám. *Tvar*, s. 11.

⁸⁹ MÜLLEROVÁ, O. Dialog a konflikt. *SaS*, s. 247.

⁹⁰ Například odborník na telefonu. Kodex ČT: „*V diskusích na politická a společenská témata musí Česká televize zajistit vedle politiků také účast široké škály odborníků, novinářů, osobností občanského života, ale i řádových občan tak, aby zazněly všechny relevantní názory a aby byli politikové s uvedenými názory konfrontováni.*“ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 6.4, s. 17. Kodex ČT: „*Při získávání informací od odborníků (expertů) je nutné předem učinit zřejmým, zda se jedná o neformální rozhovor nebo o odborné vyjádření pro pořad. Česká televize přistupuje pečlivě k výběru odborníků vystupujících nebo citovaných v pořadech, zejména je povinna zajistit, aby tam, kde je to s ohledem na početnost odborné obce v určitém*

se protikladnost hostů vyostří, či nikoli. „*Styl se již projevuje ve způsobu kladení otázek [...] Poznáme jej i na slovníku autora, ve frekvenci určitých slov a výrazů, v samotné expozici interviewu – a dokonce i v přímé řeči komunikujících osob. Zde všude se odráží.*“⁹¹ Müllerová řadí do individuálního **moderátorského stylu** způsob **moderátorovy** řeči a způsob, jakým hovoří s hosty. V této spojitosti hovoří o prostředcích, které se vyskytují mezi póly zdvořilost – troufalost – (mírně nezdvořilá) drzost.⁹²

5.1 Zdvořilost moderátora

V důsledku toho, že v práci bude věnována pozornost principu kooperace a tzv. konverzačním maximám H. P. Grice, je vhodné na tomto místě stručně zmínit i princip zdvořilosti G. Leech.⁹³ Zatímco z principu kooperace, a s ním spojených konverzačních maxim, lze v kontextu **politické diskuse** vycházet, z principu zdvořilosti v souvislosti s **politickou diskusí** vycházet nelze.

Důvodem, proč není možné aplikovat princip zdvořilosti v **politické diskusi**, je její charakter. Princip zdvořilosti vymezují maximy taktu, velkorysosti, uznání, skromnosti, shody či sympatie a předpokládají maximální vstřícnost partnerů v dialogu. **Politická diskuse** ale představuje typ pořadu, u něhož se nepředpokládá, že bude „*přátelským popovídáním*“⁹⁴ hostů a **moderátora**. Úspěch pořadu není založen na tom, „*jak si partneři vycházejí vstříc, jak se vzájemně respektují, tedy na jejich vzájemném taktu [...]*“⁹⁵; jeho cílem není zprostředkovat hosta v příznivém světle. Na rozdíl od jiných diskusních pořadů

---

oboru či odbornosti možné, docházelo k obměně oslovených respondentů [...].“ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 16.10, s. 28. Osvaldová v této souvislosti hovoří o formě informativního rozhovoru, který probíhá jako „*živý dialog mezi moderátorem a kompetentní, kvalifikovanou osobou, která se může k věci, problému či události zainteresovaně vyjádřit*“. V takových rozhovorech se v průběhu **politické diskuse** mohou vyjadřovat lidé, kteří mají k probírané problematice co říct. Prostor, který je jim určen, reguluje **moderátor** a jejich tvrzení slouží jako podpůrné informace, které mohou sloužit například divákům k lepší orientaci v problematice. Podrobněji viz OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*, s. 86.

⁹¹ ŠTORKÁN, K. a BAUMAN, M. *Umění interviewu*, s. 33.

⁹² MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 137-150.

⁹³ Podrobněji k principu zdvořilosti viz HOFFMANNOVÁ, J. Projevy taktu (a beztaktosti) v televizních rozhovorech. *SaS*, s. 194.

⁹⁴ MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 116.

⁹⁵ HOFFMANNOVÁ, J. Projevy taktu (a beztaktosti) v televizních rozhovorech. *SaS*, s. 195, courier new v originále.

se v **politické diskusi** jistý nádech konfrontačnosti předpokládá. **Politická diskuse** je pořadem s jasně vymezenými rolemi, v němž **moderátor** v některých případech „nesmlouvavě, ne-li „výslechově“, vyžaduje jednoznačné odpovědi na kladené otázky“.⁹⁶

Z tohoto hlediska je na místě zdůraznit, že **promluvy moderátora v politické diskusi**, které jsou v běžné komunikaci nebo v jiných typech rozhovorů považovány za netaktní, se v **politické diskusi** jako netaktní nehodnotí. Jedná se například o přerušování řeči hosta, když se vyhýbá odpovědím či opakuje již jednou řečené, žádost o vysvětlení odpovědi, o konkretizaci odpovědi apod. „... ten, kdo diskusi řídí, má nejen právo, ale dokonce povinnost diskusi usměrňovat, neponechat tedy prostor živelnému těkání, nedovolit „mluvkovi“ [...] aby ovládl pole.“⁹⁷

Proto nejsou přerušující **promluvy moderátora**, vyžadující konkrétní odpověď, vysvětlení nebo navracející hosta zpět k tématu, vnímány jako nezdvořilé, ale naopak jako konstruktivní a střežící vymezené téma diskuse. Nejsou hodnoceny ani jako takové, jimiž by se **moderátor** snažil vyvolat zbytečnou konfrontaci. Důvodem tohoto pojetí je mimo jiné fakt, že zdvořilost i takt **moderátor** vyjadřuje i v těchto **promluvách**. Užívá různé zdvořilostní formule, například *promiňte, nezlobte se, prosím* apod.⁹⁸ Přerušující **promluvy moderátora** tudíž nejsou ani zdrojem konfliktů, které se v **politické diskusi** mohou objevit.

5.2 Konflikty v politické diskusi

V **politických diskusích** je možné rozlišit dva druhy konfliktů.⁹⁹ Prvním typem je konflikt vyplývající z **institucionálních rolí moderátora** a hostů, druhým typem je konflikt mezi hosty navzájem.

První typ se projevuje různými odchylkami od institucionálního půdorysu **politické diskuse**, které směřují diskusi spíše k dialogu spontánnímu, k běžné konverzaci. Patří sem

---

⁹⁶ DANEŠ, F. Nad knihou Jazyk, média, politika. SaS, s. 282.

⁹⁷ KOHOUT, J. *Rétorika. Umění mluvit a jednat s lidmi*, s. 47, kurzíva v originále.

⁹⁸ Podrobněji viz MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In *Jazyk, média, politika*, s. 137-140.

⁹⁹ Podrobněji ke konfliktu v komunikaci viz KOŘENSKÝ, J. Osobnost, sociální role, komunikace, rozpor, konflikt. SaS, roč. 52, 1991, s. 241-246, MÜLLEROVÁ, O. Dialog a konflikt. SaS, roč. 52, 1991, s. 247-255.

například situace, kdy host položí otázku **moderátorovi**, zaskočí ho nějakou poznámkou či komentářem nebo přestane brát na vědomí jeho zprostředkující roli, hovoří k druhému hostu a nereaguje na **moderátorovy** výzvy, aby přerušil svůj monolog. Tyto komunikační akty se podle Čmejkrové do diskuse „*vkřádají*“, i když je „*institucionální model interview nepředpokládá nebo přímo zapovídá*“, a přetvářejí institucionální diskusi na reciproční diskurz.¹⁰⁰ Ačkoli jsou tyto akty znakem odchylek, Čmejkrová je považuje za „*jeden z vnějších projevů vnitřní dynamiky interview [...]*“.¹⁰¹ Tyto odchylky vysvětluje tím, že mediální dialogy, jakožto řízené a institucionální, v sobě nesou i nemediální, vzrušené či neformální rozhovory.¹⁰²

Není nezbytné považovat zmíněné odchylky za konflikt, který by v diskusi přetrvával a ovlivňoval její charakter. **Moderátor** se s hosty nehádá, ale většinou je schopný několika **promluvami** vrátit diskusi zpět do institucionální podoby a hosty usměrnit, například zesílením hlasu, změnou výšky hlasu či intonační kadencí.

V úvodu této kapitoly bylo řečeno, že konfrontační atmosféra se v **politické diskusi** předpokládá. Tvrzení Hoffmannové, že „*konflikt je latentní podstatou každého dialogu*“¹⁰³, v **politické diskusi** bezpochyby platí. Druhý zmiňovaný typ konfliktu, mezi hosty, je tedy přirozenou součástí **politické diskuse**. Že v diskusi dojde ke konfliktu, očekávají nejen samotní hosté, ale na odlišné názory hostů a jejich rozpory je připraven i **moderátor**.

Na druhé straně lze z negativních hodnocení **diskusních pořadů**¹⁰⁴ vyvodit, že konflikt bez hranic, do něhož nikdo nezasahuje a v němž hosté vystupují jako „*boxeři v ringu, kteří jsou neustále ve střehu, aby reagovali na údery protivníka, anticipují další údery a hledají nejvýhodnější pozice obranné i útočné*“,¹⁰⁵ aniž by mluvili k věci, nenaplnuje všeobecnou představu, jak by **politická diskuse** měla vypadat. Od osoby

¹⁰⁰ O recipročním diskurzu hovoří Čmejkrová s odkazem na Weizmana [1998]. „*Reciprocita diskurzu spočívá především v tom, že účastníci interview vstupují do interakce s rozdílnými záměry, s rozdílnými znalostmi a s různými přístupy k tématu rozhovoru a formát interview je zároveň diskusí o tom, jak dlouho, jakými slovy a jakým způsobem se bude o tématu mluvit.*“ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 101.

¹⁰¹ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 98-99.

¹⁰² Tamtéž, s. 101.

¹⁰³ HOFFMANNOVÁ, J. Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor. In *Jazyk, média, politika*, s. 77.

¹⁰⁴ Negativním hodnocením **politických diskusí** a tzv. confrotainmentu se věnuje 7. kapitola.

¹⁰⁵ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 89.

moderátora se očekává, že prostřednictvím své **institucionální role** povede diskusi, která je sice ve své podstatě konfrontační, ale zároveň je usměrňována a řízena.

V této souvislosti hovoří Müllerová o snaze **moderátora** o to, „*aby atmosféra pořadu příliš nevybočovala z emocionálně neutrální polohy*“ a také, „*aby se různost názorů účastníků debaty nevystupňovala až do přetrvávajícího konfliktu*“.¹⁰⁶ **Moderátor** by měl tedy hlídat, aby se z výměny názorů s logickými argumenty nestalo obviňování, skákání do řeči a překřikování. V těchto situacích je **institucionální role moderátora** odsunuta do pozadí. Hosté neberou na vědomí jeho žádosti, aby ukončili svoje monologické projevy, které už mnohdy ani nesouvisí s probíranou problematikou.

Pro **moderátora** představuje ostrý spor hostů jak riziko, že diskusi nezvládne usměrnit a ztratí svou **institucionální roli**, tak možnost, že bude obviněn ze snahy záměrně konflikt mezi hosty vyostřit. Ovšem bez konfliktu ztrácí **politická diskuse** svůj smysl. Aby se **moderátor** vyvaroval negativních hodnocení, měl by odhadnout, kdy ostrý spor hostů ukončit. Pokud hosté mluví k věci a vzájemným skákáním do řeči a překřikováním nemaskují nedostatek věcných argumentů, lze považovat diskusi za vhodnou. Jestliže ale ostrý spor hostů svým průběhem vybočuje z rámce korektní **politické diskuse**, měl by do ní **moderátor** autoritativně vstoupit a spor hostů ukončit. Odhad kdy tak učinit a kdy nikoli vyžaduje nejenom jistou „**moderátorskou** intuici“, ale také vynikající připravenost a informovanost **moderátora**.

---

¹⁰⁶ MÜLLEROVÁ, O. Úlohy moderátora v rozhlasovém diskusním pořadu Radiofórum. *Naše řeč*, s. 175.

6 INSTITUCIONÁLNÍ A DÍLČÍ ROLE MODERÁTORA

V této kapitole budou vymezeny jednotlivé části **politické diskuse** a úlohy **moderátora** v nich. Pozornost bude věnována **institucionální roli moderátora** i dílčím rolím, které **moderátor** zastává v rámci **role institucionální**.

6.1 Nestrannost moderátora

Role **moderátora** v **politické diskusi** v rámci **institucionální role** je trojí. a) Organizační role je založena na uspořádávání témat, o nichž se v diskusi hovoří. **Moderátor** prostřednictvím této role určuje pořadí témat, prostor, kterého se jim v diskusi dostane, a také moment, kdy je téma již vyčerpáno a přechází se k dalšímu.¹⁰⁷ b) Řídící role **moderátora** spočívá v usměrňování diskuse i hostů. c) Zprostředkující role, v jejímž rámci vystupuje **moderátor** jednak jako prostředník, který hostům umožňuje vzájemné reakce, a zároveň jako prostředník mezi hosty a diváky. Všechny tyto role zabezpečují stěžejní povinnost **moderátora** být v průběhu **politické diskuse** nestranný.

Z důvodu problematičnosti jasného vymezení nestrannosti vychází tato práce ze Čmejkové, která s odkazem na Greatbacha (1998) hovoří o neutralistickém postoji **moderátora**. Tento postoj předpokládá, že se **moderátor** bude vyhýbat formálním ukazatelům zaujetí. „*Výpovědi redaktora jsou nebo alespoň vypadají jako otázky, a když redaktor nějaké hodnocení vyslovuje, připisuje je třetí osobě.*“¹⁰⁸ Mezi formální ukazatele zaujetí lze řadit například názory či hodnocení **moderátora**. Jejich eliminací si **moderátor** udržuje odstup od probíraného tématu i sporu mezi hosty. Dále by měl **moderátor** v rámci neutralistického postoje pokládat oběma hostům otázky se stejným akcentem a intonací.¹⁰⁹ Za další součást nestrannosti lze považovat zásadu, kterou v souvislosti s rozhlasovým rozhovorem zmiňuje Müllerová. Hovoří o ideální zásadě nestrannosti, kterou je sbírání

¹⁰⁷ **Moderátor** tak činí v souladu s institucí televize a její dramaturgií či režii. Určitá organizační pravidla, která musí dodržovat, jsou tedy předepsány i jemu. Práce hovoří pouze o organizaci „uvnitř“ diskuse.

¹⁰⁸ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 92, s. 102.

¹⁰⁹ Tito ukazatelé neutralistického postoje mohou být někdy zavádějící, protože chování hostů v **diskusi** se velmi liší a akcent i intonace otázek, které jim **moderátor** pokládá, se mohou odvíjet právě od chování hosta v diskusi. Od jeho zdvořilosti, respektování **institucionální role moderátora** apod.

faktů a jejich objektivní sdělování jazykem nedvojsmyslným, nezkreslujícím a srozumitelným.¹¹⁰

V **politické diskusi** platí, že **moderátor** nezastupuje sebe, ale diváky. Diskuse je určena divákům, **moderátor** ji řídí s ohledem na diváky a v jejich zájmu.¹¹¹ Čmejkrková podotýká, že vysloví-li **moderátor** pochybnost nad výrokiem politika, činí tak nikoli za sebe, ale za diváky. Pokud klade příliš nepříjemné nebo provokativní otázky, může se opírat například o cizí zdroj, cizí mínění nebo „*deagentivní výpověď*“.¹¹²

6.2 Organizační role moderátora

Byla uvedena organizační role **moderátora**, spočívající v určování pořadí témat a jejich usměrňování. V této souvislosti se **politická diskuse** může členit na tzv. tematické bloky a skládat se z několika témat, která se rozebírají. Dále může mít **politická diskuse** jedno téma hlavní a několik témat vedlejších. K vedlejším tématům se diskuse buď sama vyvine, aniž by byl tento směr brán jako odbočení od tématu, nebo jsou vedlejší témata jasně uvedena a vymezena **moderátorem**.¹¹³

Ať už má **politická diskuse** jedno hlavní téma a několik dílčích, různá témata, z nichž ani jedno není nadřazeno nad druhé, či pouze jedno téma, vždy platí, že o tom, jakým způsobem budou témata probrána, kolik času jim bude věnováno, zda a kdy budou uzavřena, zda budou ještě v průběhu **diskuse** obnovena a jaká nová či dílčí témata budou do diskuse zavedena, rozhoduje **moderátor**. Jeho povinností je nejenom zachovávat

---

¹¹⁰ MÜLLEROVÁ, O. Úlohy moderátora v rozhlasovém diskusním pořadu Radioforum. *Naše řeč*, s. 170.

¹¹¹ „... Přistihl jsem se však, že v televizi poměrně často používám spojení »to znamená, že«. **Když totiž zcela nerozumím tomu, co mi politik říká, snažím se to lidem přetlumočit do normálního jazyka.** [...] [politické diskuse, A.G.] Jsou tu hlavně od toho, aby se v nich moderátor pokusil, pokud možno co nejlépe, politiku demaskovat a rozrušovat klíše či fráze, které politik skoro každý den používá ve zpravodajství. Já osobně se snažím nabourávat jejich stereotypní uvažování a upozorňovat na určité problémy. [...] moderátor by také neměl dělat politiku aktivně, ale pouze upozorňovat na to, kdy naši »hodnostáři« klamou, lžou či se chovají nekompetentně.“ LANDA, J. Václav Moravec: Jak válčím s politiky. *Aha! Tv*, roč. 2, 20.9.2007, s. 4-6, zvýrazněno A. G.

¹¹² ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 102. Deagentivní výpovědí je rozuměna taková promluva, v níž není jasný původce názoru nebo myšlenky ve promluvě definovaných. Definovala A. G.

¹¹³ MÜLLEROVÁ, O a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 31-35.

v diskusi tematický soulad,¹¹⁴ ale také dohlížet na to, aby se diskuse příliš neodchylovala od institucionálního rámce.¹¹⁵

6.2.1 Organizační role moderátora ve stereotypních fázích politické diskuse

S organizačním modelem **politické diskuse** jsou kromě tematického aspektu spojeny i monologické **promluvy moderátora**, které jsou z hlediska **politické diskuse** označovány za dialogické.¹¹⁶ Zahajovací (úvodní) a závěrečné (koncové) fáze diskuse, v nichž **moderátor** vede dialogizovaný monolog¹¹⁷ s diváky,¹¹⁸ mají také organizační charakter. Poskytují divákům celkovou orientaci v **politické diskusi** a **moderátor** v nich vystupuje jako průvodce pořadem.

V zahajovací fázi diskuse **moderátor** zdraví diváky a uvádí témata, která se budou probírat. Poskytuje divákům věcné informace, souvislosti a kontext, někdy uvádí citace, statistiky apod. Následuje představení hostů **politické diskuse**.

Závěrečnou fázi **moderátor** ukončuje diskusi. Uzavírá téma, děkuje hostům pořadu a loučí se s diváky. V případě, kdy se chýlí čas ke konci a host stále mluví, musí **moderátor** hosta přerušit nebo ho požádat o zkrácení **promluvy**, aniž by toto přerušování bylo vnímáno jako porušení komunikační normy nebo nezdvořilost.

Obě výše zmíněné fáze **politické diskuse** se vyznačují ustálenými **promluvami** a stereotypními formulacemi **moderátora**, jež jsou neosobní, ale zdvořilé, věcné a indikují individuální **moderátorský styl**. Na rozdíl od samotné diskuse, která je dynamická, jsou tyto okrajové části velmi málo proměnlivé.¹¹⁹

---

¹¹⁴ MÜLLEROVÁ, O a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 36.

¹¹⁵ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 90.

¹¹⁶ MÜLLEROVÁ, O. Úlohy moderátora v rozhlasovém diskusním pořadu Radiofórum. *Naše řeč*, s. 172.

¹¹⁷ **Moderátor** se na diváky může usmívat, oslovovat je, vítat se s nimi, loučit se, děkovat za pozornost apod.

¹¹⁸ MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 14.

¹¹⁹ MÜLLEROVÁ, O. Úlohy moderátora v rozhlasovém diskusním pořadu Radiofórum. *Naše řeč*, s. 173.

6.3 Řídící role moderátora a dynamická fáze středová

Mezi fázemi zahajovací a závěrečnou má své místo samotná diskuse, někdy nazývána jako fáze středová¹²⁰ či jako jádro, analýza problému.¹²¹ V této fázi se realizuje prodiskutování témat, naznačených v úvodní fázi, a zároveň **moderátor** uplatňuje svoji řídicí roli. S řídicí rolí **moderátora** souvisí mechanismus střídání partnerů v diskusi, tzv. turn-taking system,¹²² a tzv. konverzační maximy.¹²³ Jestliže diskuse v televizním studiu probíhá podle institucionálních pravidel, tj. že se v ní nevyskytují žádné odchylky, rozhoduje o mluvní aktivitě hostů **moderátor**. Oslovením, výzvou k vyjádření názoru, položením otázky či reformulací odpovědi jim uděluje slovo.

H. P. Grice zformuloval pravidlo pro vedení dialogu, tzv. princip kooperace (spolupráce), který následně doplnil dalšími čtyřmi pravidly – tzv. konverzačními maximami. Dodržování maxim kvantity, kvality, relevance a způsobu při řízení diskuse pro **moderátora** znamená, že bude zachovávat stručnost (neříkat více než je v dané chvíli nezbytné – maximum kvantity), čestnost (neříkat nepravdy a nepodložená tvrzení – maximum kvality), relevanci (říkat pouze důležité a v daném okamžiku relevantní věci – maximum relevance) a jednoznačnost (vyjadřovat se jasně a nedvojsmyslně – maximum způsobu). Na dodržování těchto maxim bude dbát i u hostů pořadu, tzn. že bude sledovat, aby se hosté zbytečně a nemístně nerozhovořili, neříkali nepravdy, neodbíhali k nedůležitým věcem nebo od samotného tématu a nemluvili zmatečně a nejednoznačně.¹²⁴

6.4 Zprostředkující role moderátora

Dvojí zprostředkující rolí by měl **moderátor** zaručit, že diskuse mezi hosty bude probíhat kultivovaně. To znamená, že nedopustí, aby se v diskusi objevovaly pejorativní

---

¹²⁰ MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 31.

¹²¹ HLADKÝ, M. *Žurnalistika v televizi*, s. 260.

¹²² Pravidla výměny mluvcích v dialogu byla formulována pro dialog spontánní, neřízený. Tato práce čerpá z některých pravidel, které uvádí Müllerová. Viz MÜLLEROVÁ, O. Úlohy moderátora v rozhlasovém diskusním pořadu Radiofórum. *Naše řeč*, s. 171-172.

¹²³ Podrobněji ke střídání partnerů v komunikaci a konverzačním maximám viz MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 27-37, HOFFMANNOVÁ, J. *Stylistika a ... Současná situace stylistiky*, s. 50-55, MARKOVÁ, I., MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Od teorie dialogu k institucionální komunikaci. SaS*, s. 196.

¹²⁴ MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 37-39.

výrazy, aby se hosté vzájemně uráželi nebo aby se diskuse stala neovladatelným diskurzem, v němž hosté bez věcné argumentace vzájemně zpochybňují a vyvrací své názory.

Aby **politická diskuse** splnila očekávané cíle, měli by spolu hosté alespoň částečně kooperovat v tom smyslu, že v diskusi budou dodržovány například tzv. konverzační maximy. Mimo jiné na ně by měl **moderátor** při vedení diskuse dohlížet. Všechny moderované pořady jsou spojovány s jejich **moderátory**, a stejně tak je tomu u **politických diskusí**. Nejen vzhled, ale především osobnost **moderátora** a jeho individuální **moderátorský styl** hrají velkou roli. Ne zbytečně jsou v Americe nazýváni *anchors* (kotvy). **Moderátor** je v **politické diskusi** skutečně „ukotven“.¹²⁵

---

¹²⁵ RUß-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*, s. 143.

7 NEGATIVNÍ HODNOCENÍ MODERÁTORA

Moderátoři jsou často kritizováni za snahu vytvořit z **politické diskuse** mediální zábavu, založenou na konfrontaci pro pobavení, na tzv. *confrontainmentu*.¹²⁶ Tato negativní hodnocení jsou spojována s anglosaskou praxí, v níž „*moderátoři vyžadují stručnou řeč k věci, nenechají se odvést od tématu a přísně dbají, aby debaty měly dramatickост a tempo a diváci aby se při nich nenudili*“.¹²⁷ Bartošek na ni poukazuje a říká, že: „... *současné debaty se spíše blíží bulvárním zábavním pořadům než serióznímu politickému diskursu [...]*“.¹²⁸ Holly uvádí, že diskuse směřují „*ke stále tvrdším, kritičtějším, střetovým strategiím*“.¹²⁹

Na druhé straně ale Holly upozorňuje, že **moderátor** i přes tuto tendenci poskytuje hostu prostor pro vlastní názory a sebehodnocení a že dojem, „*že se interview více a více kloní k[e] vedení rozhovoru ve stylu konfrontace*“, může vznikat v důsledku vysoké publicity dramatických událostí.¹³⁰

7.1 Politická diskuse jako confrontainment

Kritika označující **politické diskuse** za tzv. *confrontainment* vychází z toho, že protikladná stanoviska hostů v diskusi neplní funkci osvětlování problematiky a plurality názorů, ale fungují jako zdroj zábavy. Na hosty v **politických diskusích** není nahlíženo jako na seriózní osoby, od nichž se očekává vysvětlení a popřípadě obhájení jejich rozhodnutí a postojů, ale jsou posuzováni jako „*loutky*“, které přijaly pozvání do televizního studia, v němž odehrají své směšné role podle toho, za které provázky se podaří **moderátorovi** vhodně a trefně zatáhnout. V tomto prostředí není požadována

---

¹²⁶ BARTOŠEK, J. Tlak profese – specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč*, s. 73, HOLLY, W. Confrontainment? Tendence v politických televizních interview. *Svět televize*, ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 80.

¹²⁷ BARTOŠEK, J. K televizním politickým debatám. *Tvar*, s. 11.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ HOLLY, W. Confrontainment? Tendence v politických televizních interview. *Svět televize*, s. 49.

¹³⁰ Tamtéž.

polemika politiků „ad rem“, ale „ad hominem“.¹³¹ Vzájemné obviňování a útoky hostů v takové **politické diskusi** nepůsobí jako nepřijatelné a rušivé prvky, ale právě naopak se hodnotí jako přínosné.

V důsledku této kritiky se objevuje označení **politických diskusí** za novodobé gladiátorské hry. Americký konverzační analytik John Heritage říká: „*V římské aréně bojovali gladiátoři trojzubcem a sítí proti štítu a meči. Základní pravidla moderního interview vybavují protagonisty obdobně asymetrickými prostředky útoku a obrany.*“¹³²

Nováček v tomto pojetí **politických diskusí** hovoří o personifikaci politiky a **politické diskuse** považuje za „zbytečný a fádňí duel lídrů“, v němž není podstatné, o čem politik mluví, ale jak často se v nich objevuje. Čím známější tvář a postavení ve své straně má, tím atraktivnější objekt pro **politickou diskusi** představuje. A čím častěji se v ní objevuje, tím více se s ním divák ztotožní, protože ho politik, lidově řečeno, uchvátnou. Nováček obhajuje odborné a vážné diskuse s jedním tazatelem a dotazovaným, zatímco **politické diskuse** podle něj představují monology politiků bez souboje argumentů pro a proti. Říká, že „... *Otázky Václava Moravce či Nedělní partie jsou pro politiky čímsi na způsob sportovního zápasu, v němž je třeba za každou cenu vyhrát.*“¹³³

---

¹³¹ Nováček hovoří o politice „ad rem“ a „ad personam“. NOVÁČEK, P. Televizní debaty? Zbytečné zápasy politiků. *Lidové noviny*, 3.5.2007.

¹³² Citace podle ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 80.

¹³³ NOVÁČEK, P. Televizní debaty? Zbytečné zápasy politiků. *Lidové noviny*, 3.5.2007.

8 OBSAHOVÁ ANALÝZA POLITICKÉ DISKUSE

Pro analýzu role **moderátora** televizní **politické diskuse** veřejnoprávní stanice byla v této práci zvolena jako výzkumná metoda kvantitativní obsahová analýza. Při tomto postupu se mediované obsahy zkoumají s ohledem na několik vybraných znaků. Výsledkem a cílem obsahové analýzy je kvantitativní popis mediovaných obsahů. Jako důležité znaky kvantitativní obsahové analýzy uvádí Scherer systematičnost a možnost její intersubjektivní ověřitelnosti. Systematičnost znamená, že jsou všechny mediální obsahy zpracovány stejným způsobem. Intersubjektivní ověřitelnost předpokládá, že ostatní budou alespoň v zásadě schopni reprodukovat výsledky provedené analýzy při aplikaci stejných výzkumných postupů. „*Charakteristickým rysem této metody je vysoká míra strukturovanosti a s tím je spojen i vysoký stupeň ověřitelnosti.*“¹³⁴

8.1 Teoretická východiska

Za zakladatele dnešních přístupů ke zkoumání dialogu je považován ruský badatel L. P. Jakubinský, který na význam dialogické komunikace upozornil na začátku dvacátého století. Mezi další velké teoretiky dialogu dále patří M. M. Bachtin a Jan Mukařovský, kteří se věnovali dialogu v literárních textech, dialogu dramatickému či dialogu literárních postav.¹³⁵

Hlavní pozornost byla až do šedesátých let dvacátého století věnována textům psaným. Od sedmdesátých let se ale pozornost obrací především na projevy mluvené, což mělo za následek změnu metodologie. Ta kladla důraz na empirické přístupy a analýzy, které se řídily autentickým materiálem. Velkým přínosem pro analýzu dialogu z této doby je princip kooperace a tzv. konverzační maximy H. P. Gricea. G. Leech následně doplnil princip kooperace o princip zdvořilosti.

V současné době nepředstavuje analýza dialogu jednotnou vědeckou disciplínu, ale za její nejvýraznější směry je považována konverzační analýza, která se zaměřuje

---

¹³⁴ SCHERER, H. Úvod do metody obsahové analýzy. In *Analýza obsahu mediálních sdělení*, s. 29-34.

¹³⁵ MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 7.

na mechanismus střídání mluvčích v rozhovoru (turn-taking), organizací výpovědí a replik v sekvencích a typy těchto sekvencí či mechanismy oprav a korektur. Pozornost je věnována i pohybu témat v konverzaci a neverbálním prostředkům. Postupně se zájem konverzační analýzy rozšířil od běžné každodenní komunikace i k výzkumu konverzace v institucionálních podmínkách. Dalším směrem analýzy dialogu je například tzv. analýza diskurzu, která se zaměřuje na zvukovou stránku dialogu.¹³⁶

V českém prostředí se dialogu a mluveným textům věnují od šedesátých let dvacátého století například lingvistky Olga Müllerová a Jana Hoffmannová. Předmětem zájmu Světlý Čmejkrové jsou potom netypické dialogické situace. Všechny tři autorky se zabývají veřejnými mluvenými projevy.¹³⁷ V knize *Jazyk, média, politika* se Čmejkrová a Müllerová věnují mediálním rozhovorům v televizi a rozhlase, pozornost je věnována především roli **moderátora** v nich. Čmejkrová k analýzám mediálních dialogů říká:

„Pro analýzu mediálního dialogu neexistuje jednotná teorie komunikativního jednání a teoretické a metodické výpůjčky se činí takřka ze všech druhů analýzy dialogu. Zkoumají se dialogické techniky a vůbec možnosti dialogu v masmédiích, analyzuje se vztah otázek a odpovědí. Věnuje se pozornost tomu, jaký typ otázek klade redaktor či moderátor hostu/hostům pořadu, jak zachovává svou objektivitu a nestrannost a jak se do jeho otázek naopak promítá jeho zaujatost, jaké presupozice do svých otázek vkládá, jak vyvádí hosty z míry, jak je přerušuje, usměrňuje a jak jejich repliky shrnuje, komentuje a hodnotí. [...]“¹³⁸

V současné době se analýzami **politických diskusí** zabývají mimo jiné společnosti, které si Česká televize najímá a které prostřednictvím kvantitativní obsahové analýzy nabízejí řadu možných úhlů pohledů na kvalitu a strukturu **politických diskusí**. Obsahové analýzy se zaměřují především na variabilitu témat a hostů diskusí, objektivitu, připravenost a nestrannost **moderátora**, na jeho vliv na diskusi, transparentnost odkazů na zdroje externích informací či na prostor, kterého se dostává jednotlivým hostům diskuse.¹³⁹

---

¹³⁶ MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 8-11.

¹³⁷ Tamtéž, s. 12

¹³⁸ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 88.

¹³⁹ Analýzy dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/press/analyza/zpravodajstvi/detail.php?id=3002&from=0>.

Mimo analýzy zaměřující se na tato kritéria je vhodné zmínit i výzkumy, které analyzují a hodnotí jazykovou úroveň **politických diskusí**. Kodex ČT: „... Česká televize si nechává pravidelně, minimálně v šestiměsíčním intervalu zpracovat analýzu jazykové úrovně vysílání (od renomovaného a na České televizi nezávislého jazykového pracoviště), kterou zveřejňuje [...].“¹⁴⁰ Takovým jazykovým pracovištěm je například Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky.¹⁴¹

8.2 Výběrový soubor

Pro účely této práce byl kvantitativní obsahové analýze podroben diskusní pořad České televize Otázky Václava Moravce.¹⁴² Období, na něž bylo systematické pozorování zaměřeno, je úzce vymezeno, analyzována byla vysílání měsíce ledna 2008. V analyzovaném období byly celkem vysílány čtyři pořady. Materiál pro analýzu byl čerpán z internetového archivu online vysílání České televize¹⁴³ a z internetových přepisů těchto pořadů.¹⁴⁴ Veškeré výsledky analýzy se tedy vztahují, pokud není v textu uvedeno jinak, k uvedenému období a mají omezenou platnost. Nemohou být tudíž zobecněny na všechna vydání diskusního pořadu, ani se s nimi nemůže zacházet jako s materiálem, který je relevantní pro hodnocení charakteristiky pořadu jako celku. Dalším důvodem omezené platnosti výsledků je vymezený počet jevů, které byly analyzovány.¹⁴⁵

---

¹⁴⁰ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 9.4, s. 20.

¹⁴¹ Analýzy dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/press/analyza-jazyka>. Jazykové úrovni televizních debat se dále věnuje BOZDĚCHOVÁ, I. K jazykové úrovni současných televizních debat. In Čmejkrůvá, S. a Hoffmannová, J. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 157-173, ČMEJKROVÁ, S., JÍLKOVÁ, L. a KADERKA, P. Mluvená čeština v televizních debatách: korpus DIALOG. *SaS*, roč. 65, 2004, s. 243-269.

¹⁴² Analyzovány byly přibližně hodinové Otázky Václava Moravce na ČT1. Jejich pokračování na ČT24 již do analýzy zahrnuta nebyla.

¹⁴³ Online vysílání pořadů dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/>.

¹⁴⁴ Online transkripty pořadů dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/program/detail.php?idp=10089034206&deid=1225>.

¹⁴⁵ Výběr **promluv**, podrobených analýze, je omezený. To znamená, že do analýzy nebyly zahrnuty všechny **promluvy**, jenž **moderátor** během diskuse pronesl. Analýza **promluv moderátora** nebyla zaměřena na identifikaci samostatných otázek (otázek s přípravou), které **moderátor** pokládal hostům. Analýze byly podrobeny **promluvy**, v nichž **moderátor** reagoval na výroky hostů a které vyplývaly z konkrétní komunikační situace (otázky bez přípravy) - přerušování řeči hosta, reformulace odpovědi hosta, užívání zpřesňujících a doplňovacích otázek. Dále byly analyzovány **promluvy**, v nichž **moderátor** uváděl rozvíjející informace (informační background), **promluvy**, v nichž uváděl dílčí témata v rámci tematického bloku (tzv. informační předěly). **Promluvy moderátora** nebyly hodnoceny v úvodních a závěrečných fázích

Analýza se orientuje na kvantitativní posouzení obsahu pořadu prostřednictvím stanovených kritérií, která byla vztažena k osobě **moderátora**, k jeho **promluvám**¹⁴⁶ při vedení diskuse a jeho řečovému projevu.¹⁴⁷ Hodnotící kritéria analýzy byla stanovena především na základě teoretické části této práce, ale zčásti vychází také z analýzy diskusních pořadů České televize, zpracované v roce 2008 společností InnoVatio/ Media Tenor.¹⁴⁸ Metodologie vycházela částečně z některých aspektů Projektu kontinuální analýzy diskusních pořadů českých televizí.¹⁴⁹

8.3 Metodologie

Kritéria stanovená pro tuto analýzu vychází ze dvou předpokladů **moderátora**. 1) jeho nestrannosti a 2) jeho připravenosti a informovanosti. Jako kódovací jednotka obsahové analýzy byla zvolena **promluva moderátora**. Analyzované typy **promluv moderátora v politické diskusi** byly:

- přiřazeny ke stanovených kritériím,
- identifikovány dle případných proměnných (kategorií),
- zaznamenány (kvantifikovány) do záznamového archu,
- sečteny a ve formě číselných údajů vloženy do tabulek,¹⁵⁰

---

pořadu. Úvodní fáze skončila představením hostů, závěrečná fáze zahrnovala **promluvy**, ukončující diskusi, a poděkování hostům za účast. Nebyly hodnoceny ani **promluvy**, které **moderátor** pronesl po ukončení jednoho tematického bloku před tím, než představil hosty dalšího tematického bloku. Analyzovány byly až ty **promluvy**, které následovaly po představení hostů.

¹⁴⁶ **Promluva** jako kódovací jednotka analýzy je v této práci vnímána jako souvislý úsek řeči, který **moderátor** pronese, aniž by dal slovo některému z hostů nebo ho host přerušil. Definice podle MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*, s. 21.

¹⁴⁷ Je nutné poukázat na skutečnost, že při analýze **promluv** nebyl brán zřetel na akcent a intonaci **moderátora**, s nimiž promlouval k hostům, ani na jeho neverbální komunikaci. Dále je nezbytné podotknout, že ačkoli byly typy **promluv moderátora** hodnoceny s ohledem na návaznost k **promluvám** hostů, nebyla tato návaznost sledována v takové míře, aby mohla být analyzována celková strategie **promluv moderátora**, jeho strategie vedení diskuse. Na **promluvy** hostů byl brán zřetel pouze do takové míry, aby bylo možné přiřadit analyzované **promluvy** ke kategoriím a případným proměnným.

¹⁴⁸ Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/press/analyza-zpravodajstvi-detail.php?id=3002&from=0>.

¹⁴⁹ CHLEBOUN, P. Projekt kontinuální analýzy diskusních pořadů českých televizí. *SaS*, s. 193-200.

¹⁵⁰ Práce pracuje s několika typy tabulek. Tabulky A zaznamenávají **promluvy**, spadající pod kritéria nestrannosti **moderátora**. Tabulky B zaznamenávají **promluvy**, spadající pod kritéria připravenosti a informovanosti **moderátora**. Tabulky C představují závěrečnou fázi analýzy konkrétního pořadu. Vychází z tabulek A i B a zaznamenávají všechny analyzované **promluvy** v celém pořadu, které byly přiřazeny k neutrálním nebo konfrontačním **promluvám**. Tabulky D představují konečná hodnocení **promluv**. Znázorňují zastoupení neutrálních a konfrontačních **promluv moderátora** k hostům v jednotlivých

- popsány a rozebrány,
- přiřazeny k **promluvám** neutrálním nebo konfrontačním¹⁵¹ v rámci celého pořadu – závěrečná fáze analýzy konkrétního pořadu.

Následovala konečná hodnocení všech **promluv moderátora** v pořadech. Byly hodnoceny **promluvy**, spadající pod kritéria nestrannosti¹⁵² a kritéria připravenosti a informovanosti **moderátora**. Tato hodnocení potvrdila nebo vyvrátila stanovené hypotézy. Dále následovalo konečné hodnocení analyzovaných **promluv** ze všech pořadů, které byly přiřazeny k zastřešujícímu rozdělení **promluv** na neutrální a konfrontační,¹⁵³ a shrnutí výsledků.

V průběhu pilotního projektu se postupně přicházelo na problematičnost a obtížnost zařazení některých typů **promluv** pouze do jedné kategorie (a k případné jedné proměnné). Důvodem bylo základní vymezení **promluvy moderátora** jako kódovací jednotky pro účely této analýzy. **Promluva** jako souvislý úsek řeči **moderátora** v sobě mnohdy zahrnovala několik typů **promluv**, spadajících pod různá kritéria, vycházejících z obou okruhů předpokladů. Pro větší přehlednost a přesnost byla proto metodologie pro analýzu několikrát přepracována. Jednak z toho důvodu, aby při analýze nedošlo k přehlédnutí některých typů **promluv**, které měly být analyzovány, a také proto, aby v konečném hodnocení analyzovaných **promluv** došlo k co nejmenšímu zkreslení výsledků.

---

tematických blocích. Graf 1 představuje konečné hodnocení analyzovaných **promluv** ze všech pořadů, které byly podrobeny analýze.

¹⁵¹ Je nezbytné upozornit na pojetí konfrontačních **promluv**, z nichž vycházela při analýze tato práce. Konfrontační **promluvy** nebyly považovány za takové, které by snižovaly kvalitu a serióznost **politické diskuse**. Práce nevycházela z předpokladu, že **moderátor** tyto **promluvy** pronesl za účelem vést diskusi v konfrontačním duchu, se snahou vyostřit spor mezi hosty. Naopak, tyto **promluvy** byly považovány za konstruktivní, pronášené v souladu s tzv. konverzačními maximami. **Moderátor** pronášením těchto **promluv** kupříkladu nenechal hosta odbíhat od tématu, nemístně se rozhovořit, hovořit nejednoznačně či nepravdivě. Konfrontačními **promluvami moderátor** požadoval konkretizaci výroku hosta prostřednictvím doplňovacích otázek, které pronášel například užitím vhodné reformulace jeho výroku. Dále jimi odebíral slovo jednomu hostu, aby mohl dát prostor k vyjádření i hostu druhému nebo jimi reagoval na aktuální vystupování hosta, na jeho neukázněnost, nekorektní výroky apod. Převaha konfrontačních **promluv** tedy neznamenala, že **moderátor** vedl diskusi konfrontačně a se záměrem vyostřit spor mezi hosty.

¹⁵² Byly sečteny neutrální a konfrontační **promluvy** k jednotlivým hostům v každém tematickém bloku a výsledek byl zaznamenán v tabulce, která sloužila k vyhodnocení vyváženosti typů **promluv moderátora** k hostům v tematických blocích. **Promluvy** byly porovnávány celkem v sedmi tematických blocích. Dále byly vyhodnoceny **promluvy moderátora**, v nichž vyjadřoval vlastní názor nebo hodnotící postoj.

¹⁵³ Graf 1 představuje konečné hodnocení analyzovaných **promluv** ze všech pořadů, které byly podrobeny analýze. Graf zobrazuje souhrnné procentuální zastoupení neutrálních a konfrontačních **promluv** ve všech pořadů. Viz 10.1.3.

V důsledku toho byla analýza rozdělena na dvě části podle zmíněných dvou předpokladů **moderátora** – nestrannosti a připravenosti a informovanosti – a k jednotlivým kategoriím a případným proměnným, spadajícím pod tyto předpoklady, byly **promluvy** zaznamenány odděleně. To znamená, že se jedno vydání pořadu analyzovalo dvakrát. Jednou v rámci kategorií vycházejících z nestrannosti **moderátora**, a podruhé v rámci kategorií spadajících pod připravenost a informovanost **moderátora**.¹⁵⁴

8.4 Hodnotící kritéria

Dvěma předpoklady, z nichž vychází stanovená kritéria, jsou:

1. Nestrannost **moderátora**
2. Připravenost a informovanost **moderátora**

1. Nestrannost **moderátora**:

- a) Vyjadřování vlastních názorů,
- b) Vyjadřování hodnotícího postoje,
- c) Přerušení **promluvy** hosta,
- d) Reformulace odpovědi hosta – nekooperativní/ kooperativní.

2. Připravenost a informovanost **moderátora**:

- a) Čerpání z připravených materiálů,
- b) Transparentnost odkazování – přesné/ nepřesné,
- c) Zdroje informací – noviny/ časopisy/ rozhlas/ televize/ statistiky/ příručky ministerstev/ ČTK/ Internet.

---

¹⁵⁴ Vzhledem k tomu, že se Otázky Václava Moravce obvykle skládají z několika tematických bloků s odlišnými hosty, byly **promluvy moderátora** k hostu, spadající pod předpoklad nestrannosti, zaznamenávány v každém tematickém bloku odděleně od ostatních tematických bloků. Důvodem byla snaha o větší přehlednost a možnost případného orientačního porovnání těchto **promluv** předtím, než byly v konečném hodnocení přiřazeny k neutrálním nebo konfrontačním **promluvám**. **Promluvy moderátora**, spadající pod kritéria připravenosti a informovanosti **moderátora**, nebyly zaznamenávány v tematických blocích odděleně.

8.4.1 Výklad hodnotících kritérií

1. Nestrannost **moderátora**

Kodex ČT: „*Moderátoři diskusních pořadů České televize jsou povinni zachovávat nestrannost. Divák by neměl z jejich vystupování v pořadu poznat, jaký k diskutovanému problému nebo diskutujícím zaujímají postoj. Moderátoři vždy iniciují otevřenou výměnu názorů mezi pozvanými diskutujícími, současně však dbají na dodržování pravidel čestně vedené diskuse.*“¹⁵⁵

a) Vlastní názory **moderátora**:

Jako vlastní názor byla hodnocena **promluva moderátora**:

- vyjadřující stanovisko k problematice nebo k **promluvě** hosta.

b) Hodnotící postoj **moderátora**:

Jako hodnotící postoj **moderátora** byla hodnocena **promluva**:

- obsahující hodnotící slova.¹⁵⁶

c) Přerušování řeči hosta:

Za přerušující byla hodnocena **promluva moderátora**, v níž:

- nenechal hosta domluvit.
- skočil hostu do řeči, ale ten pokračoval ve své **promluvě** (snaha o přerušování).¹⁵⁷

d) Reformulace odpovědi hosta:

Jako nekooperativní byla hodnocena:

- reformulace, která vnášela do výroku hosta pochybnosti,
- reformulace, která poukazovala na problémy ve výroku hosta,

---

¹⁵⁵ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 6.4, s. 17.

¹⁵⁶ Vlastní názory a hodnotící postoje **moderátora** nebyly přiřazovány ani k neutrálním, ani ke konfrontačním **promluvám**. V konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** byly vyhodnoceny zvlášť.

¹⁵⁷ V závěrečné fázi analýzy konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** byly tyto **promluvy** přiřazeny k **promluvám** konfrontačním. Výjimkou byly přerušující **promluvy**, v nichž **moderátor** hosta přerušil, aby mohl uvést rozvíjející informace. Tyto přerušující **promluvy** byly v závěrečné fázi analýzy a v konečném hodnocení přiřazeny k **promluvám** neutrálním.

- reformulace, která poukazovala na to, že host neopověděl na otázku,
- **promluva moderátora**, která prostřednictvím doplňující otázky¹⁵⁸ požadovala konkretizaci výroku hosta.¹⁵⁹

Jako kooperativní byla hodnocena:

- reformulace, která odpověď hosta konkretizovala či shrnovala,
- reformulace, kterou se **moderátor** ujišťoval, že odpovědi rozuměl dobře,
- reformulace, kterou se **moderátor** prostřednictvím zpřesňující otázky ujišťoval, co z výroku hosta vyplývá.¹⁶⁰

2. Připravenost a informovanost **moderátora**:

Kodex ČT: „... Česká televize dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí **roli kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor nebo jím pozvaný host, především uváděním protikladných, v diskusi nezastoupených argumentů.**“¹⁶¹

a) Čerpání z připravených materiálů:¹⁶²

Jako čerpání z připravených materiálů bylo hodnoceno:

- uvádění rozvíjejících informací před položením otázky,

¹⁵⁸ Doplňující otázka je v této práci chápána široce jako **promluvy moderátora**, v nichž požaduje konkretizaci, upřesnění hostova výroku. Je chápána jako **promluva**, jež má doplnit výrok hosta o další informace a má hosta přinutit, aby byl konkrétní. **Promluva moderátora** prostřednictvím doplňující otázky byla v závěrečné fázi analýzy a v konečném hodnocení přiřazena mezi **promluvy** konfrontační. Při tomto hodnocení vycházela práce z předpokladu, že doplňovací otázkou **moderátor** požadoval, aby se host vyjádřil konkrétněji. Doplňovací otázka v sobě tudíž nesla určité presupozice (například, že host nechce být konkrétní), které pro hosta znamenaly úzký manévrovací prostor k vyjádření. Tyto **promluvy** byly vnímány jako takové, které narušily **promluvu** hosta, jeho řečovou linii. Z tohoto důvodu byly zařazeny mezi **promluvy** konfrontační.

¹⁵⁹ V závěrečné fázi analýzy konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** byly tyto **promluvy** přiřazeny k **promluvám** konfrontačním.

¹⁶⁰ V závěrečné fázi analýzy konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** byly tyto **promluvy** přiřazeny k **promluvám** neutrálním.

¹⁶¹ KODEX ČESKÉ TELEVIZE, čl. 6.1, s. 17, zvláště A. G.

¹⁶² U toho kritéria bylo bráno na vědomí, že **moderátor** vychází ze svých připravených materiálů prakticky po celou dobu diskuse. Bylo proto hodnoceno pouze to, jak často uvádí rozvíjející informace nebo citace z novin, časopisů, rozhlasu, televize, statistik, příruček ministerstev, České tiskové kanceláře či Internetu.

- uvádění informací v tzv. informačních předělech v rámci tematického bloku, v nichž **moderátor** uváděl informace k novému tématu či k novému aspektu probíraného tématu.¹⁶³

b) Transparentnost odkazování:

Jako přesný byl hodnocen odkaz **moderátora** v případě, kdy:

- uvedl přesnou citaci se zdrojem této citace či doslovný odkaz na konkrétní zdroj informace,
- informace pocházely z televizního vysílání a byly uvedeny na televizní obrazovce jako „live“.

Jako nepřesný byl hodnocen odkaz **moderátora** v případě, kdy:

- uvedl všeobecný zdroj nebo žádný zdroj.

d) Zdroje informací:

- Noviny – zahrnují denní tiskoviny.
- Časopisy – zahrnují tiskoviny s nejvíce jednotýdenní a nejméně půlroční periodicitou.
- Rozhlas – zahrnuje všechny rozhlasové stanice jako prostředky masové komunikace, založené na akusticko-auditivním principu.
- Televize - zahrnuje všechny televizní stanice jako audiovizuální masová média.¹⁶⁴
- Statistiky – souhrnné informace zpracované výzkumnými centry a agenturami (např. CVVM, STEM).
- Příručky ministerstev – zahrnují informační tiskoviny vydané ministerstvy.
- Česká tisková kancelář¹⁶⁵
- Internet – zdroj s odkazem na www stránky.

¹⁶³ V závěrečné fázi analýzy konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** byly tyto **promluvy** přiřazeny k **promluvám** neutrálním.

¹⁶⁴ Definice dle OSVALDOVÁ, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2003.

¹⁶⁵ Dále ČTK.

8.4.2 Promluvy neutrální a konfrontační

1) Promluvy neutrální

Jako neutrální **promluvy** byly hodnoceny ty, v nichž **moderátor**:

- užíval reformulace kooperativní,
- čerpal z připravených materiálů.

2) Promluvy konfrontační

Jako konfrontační **promluvy** byly hodnoceny ty, v nichž **moderátor**:

- přerušil řeč hosta,
- užíval reformulace nekooperativní.

8.5 Hypotézy a operacionalizace

Předmětem zájmu této práce je osoba **moderátora** v **politické diskusi**. **Politická diskuse** představuje aktuálněpublicistický pořad veřejnoprávní televize. Teoretická část této práce popsala a vymezila předpoklady, **promluvy**, individuální **moderátorský styl** či role, které **moderátor** při vedení diskuse zastává.

Cílem praktické části této práce je prostřednictvím analýzy potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy. Česká televize je veřejnoprávní stanice, jejíž povinnosti ustanovuje Kodex ČT. Z toho důvodu vychází výzkumná otázka, která je určující pro pracovní hypotézy, z čl. 6 Kodexu ČT. Ten vymezuje nejen diskusní pořady, ale i povinnosti **moderátora** v nich. Výzkumná otázka zní: Je **moderátor** televizní **politické diskuse** kvalifikovaným oponentem, který se snaží v diskusi zachovávat nestrannost a přistupovat k hostům stejným způsobem?

8.5.1 Hypotézy

H1: **Moderátor** **politické diskuse** se snaží zachovávat nestrannost a stejný přístup k hostům.

H2: **Moderátor** **politické diskuse** je dobře informovaný a připravený na diskusi.

8.5.2 Operacionalizace pojmů

Moderátora představuje Václav Moravec jako osoba, která je zodpovědná za průběh diskuse.

Politickou diskusi představuje pořad Otázky Václava Moravce.

Nestrannost vychází z neutralistického postoje. Tento postoj předpokládá zdržení se formálních ukazatelů zaujetí.¹⁶⁶ To znamená, že se **moderátor** zdrží vlastních názorů, hodnotících postojů či vyjádření souhlasu s **promluvou** hosta.

Stejný přístup k hostům předpokládá, že typy **promluv moderátora** k jednotlivým hostům budou vyvážené. Vyváženost předpokládá, že rozdíl v počtu **promluv**, pronesených k jednotlivým hostům v tematických blocích, nebude větší než pět **promluv**.¹⁶⁷

Kvalifikovaný oponent je **moderátor** v případě, že je kvalitně informovaný a čerpá z předem připravených materiálů, přičemž využívá různorodé zdroje informací.

Připravenost **moderátora** předpokládá přesné odkazování na zdroje uváděných informací.

---

¹⁶⁶ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 102.

¹⁶⁷ Tento počet byl stanoven na základě toho, že průměrný počet analyzovaných **promluv moderátora** k jednotlivým hostům v tematických blocích byl deset.

9 OTÁZKY VÁCLAVA MORAVCE

9.1 Otázky Václava Moravce z 6. ledna 2008¹⁶⁸

9.1.1 Hosté a témata pořadu

První tematický blok

Hosté: Marek Šnajdr (první náměstek ministra zdravotnictví); Pavel Horák (ředitel Všeobecné zdravotní pojišťovny); Vladimír Dryml (ředitel Česko-německé horské nemocnice ve Vrchlabí)

Téma: Děni ve zdravotnictví - poplatky u lékaře

Druhý tematický blok

Hosté: Marie Benešová (stínová ministryně spravedlnosti); Jiří Pospíšil (ministr spravedlnosti); Iva Brožová (předsedkyně Nejvyššího soudu České republiky)

Téma: Spory Jiřího Pospíšila a Marie Benešové

9.1.2 Kritéria pro nestrannost moderátora

První tematický blok (délka přibližně 35 minut)

Tabulka A1

		Šnajdr	Horák	Dryml
Vlastní názory moderátora	1			
Hodnotící postoj moderátora	2			
Přerušení řeči hosta		6	1	15
Reformulace odpovědi hosta:				
<i>Nekooperativní</i>		7	2	6
<i>Kooperativní</i>		2	0	0

¹⁶⁸ U příkladů **promluv**, které jsou uváděny, je **moderátor** označován iniciálami svého celého jména, tedy VM. Pokud je uváděna také **promluvu** hosta, je označena iniciálami hostova jména. **Promluvy** jsou psány kurzívou a důležité části jsou zvýrazněny tučně. Přepisy **promluv** byly čerpány z online databáze České televize a chyby, které se v nich vyskytly, byly opraveny. Vynechání části **promluvy** je naznačeno třemi tečkami. Značka (/) je použita mezi **promluvou** hosta a **promluvou moderátora**, které na sebe navazují.

Komentář k tabulce A1: U kritéria přerušení hosta je patrná nevyváženost přerušujících **promluv moderátora** k hostům. Důvodem vysokého počtu přerušení V. Drymla byla jeho neukázněnost. V. Dryml neodpovídal na otázky a nereagoval na žádosti o odpověď na položenou otázku a snahy o přerušení ze strany **moderátora**.

M. Šnajdr byl přerušen šestkrát. **Moderátor** k němu pronesl celkem sedm nekooperativních reformulací (čtyři navazovaly na přerušující **promluvu**), dvě kooperativní reformulace (jedna navazovala na přerušující **promluvu**), jednou **moderátor** M. Šnajdra přerušil, aby mohl uvést rozvíjející informace a posunout diskusi dopředu.¹⁶⁹

P. Horák byl přerušen pouze jednou. **Moderátor** k němu pronesl celkem dvě nekooperativní reformulace (jedna navazovala na přerušující **promluvu**).

V. Dryml byl přerušen patnáctkrát. Deset přerušení bylo snahou **moderátora** o přerušení a dát slovo dalším hostům, na něž V. Dryml nereagoval. **Moderátor** k němu pronesl šest nekooperativních reformulací (pět navazovalo na přerušující **promluvy** a **moderátor** v nich poukazoval na to, že host neodpověděl na otázku, odchýlil se od tématu či na fakt, že jeho výrok byl nekorektní).

Druhý tematický blok (délka přibližně 25 minut)

Tabulka A2

		Benešová	Pospíšil	Brožová
Vlastní názory moderátora	0			
Hodnotící postoj moderátora	4			
Přerušení řeči hosta		12	12	4
Reformulace odpovědi hosta:				
<i>Nekooperativní</i>		8	9	0
<i>Kooperativní</i>		3	2	1

Komentář k tabulce A2: Je patrné, že přerušující **promluvy moderátora** vůči M. Benešové a J. Pospíšilovi jsou vyrovnané, zatímco I. Brožová byla přerušena pouze třikrát. Důvodem byl vstup I. Brožové do diskuse až v druhé polovině tematického bloku a také její

¹⁶⁹ Tato přerušující **promluva** byla v závěrečné fázi analýzy konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** přiřazena mezi neutrální **promluvy**.

odpovědi. V nich se vyjadřovala jasně a doplňovala věci, jež byly řečené M. Benešovou a J. Pospíšilem.

M. Benešová byla přerušena dvanáctkrát. Jedno přerušení bylo snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k ní pronesl celkem osm nekooperativních reformulací (všechny navazovaly na přerušující **promluvy**), tři kooperativní reformulace (všechny navazovaly na přerušující **promluvy**).

J. Pospíšil byl přerušen dvanáctkrát. **Moderátor** k němu pronesl celkem devět nekooperativních reformulací (všechny navazovaly na přerušující **promluvy**), dvě kooperativní reformulace (všechny navazovaly na přerušující **promluvy**). Jednou **moderátor** J. Pospíšila přerušil, aby mohl uvést do diskuse dalšího hosta.¹⁷⁰

I. Brožová byla přerušena čtyřikrát. Tři přerušení byla snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k ní pronesl jednu kooperativní reformulaci (navazovala na přerušující **promluvu**).

9.1.3 Kritéria pro připravenost a informovanost moderátora¹⁷¹

Oba tematické bloky

Tabulka B1

Čerpání z připravených materiálů	11	
Transparentnost odkazu:		
<i>Přesný</i>		7
<i>Nepřesný</i>		1
Zdroje informací:		
<i>Noviny</i>	4	
<i>Televize</i>	3	
<i>Příručky ministerstev</i>	1	

Komentář k tabulce B1: Václav Moravec čerpal z připravených materiálů v obou tematických blocích celkem jedenáctkrát. Uváděl rozvíjející informace samostatně i k položené otázce, nové aspekty témat i nová témata v rámci tematického bloku (v tzv.

¹⁷⁰ Tato přerušující **promluva** byla v konečném hodnocení konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** přiřazena mezi neutrální **promluvy**.

¹⁷¹ Jako čerpání z připravených materiálů byly hodnoceny činnosti **moderátora**, které zahrnovaly uvádění citací, statistických údajů a dalších rozvíjejících informací, a to i před otázkami, které položil hostům.

informačních předělech) či citace. Přesně odkázal na externí zdroje podávaných informací sedmkrát, v jednom případě byl nepřesný.

9.1.4 Neutrální a konfrontační promluvy¹⁷²

Oba tematické bloky

Tabulka C1

NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	21
KONFRONTAČNÍ PROMLUVY	45

Komentář k tabulce C1: Z tabulky je patrná převaha konfrontačních **promluv** nad neutrálními **promluvami**, které **moderátor** pronesl k hostům.

9.2 Otázky Václava Moravce z 13. ledna 2008

9.2.1 Hosté a témata pořadu

První tematický blok

Hosté: Martin Bursík (předseda SZ, vicepremiér); Jiří Dolejš (místopředseda KSČM)

Téma: Dění v koalici a prezidentská volba

---

¹⁷² Do tabulek, znázorňujících neutrální a konfrontační **promluvy** byly zařazeny **promluvy moderátora** z obou tematických bloků. Mezi neutrální **promluvy** byly zařazeny **promluvy moderátora**, v nichž čerpal z připravených materiálů, tj. uváděl rozvíjející informace, další aspekt tématu, rozvíjel téma. Dále sem byly zařazeny všechny kooperativní reformulace, pronesené jak samostatně, tak v návaznosti na přerušení hosta. Je nutné upozornit, že kooperativní reformulace, která navazovala na přerušení, již nebyla dále započítána mezi konfrontační **promluvy**, aby nedošlo ke zkreslení výsledků. Mezi konfrontační **promluvy** byly zařazeny všechny **promluvy moderátora**, v nichž přerušil hosta, s výjimkou přerušení, na něž navazovala kooperativní reformulace. To znamená, že sem byly zařazeny snahy o přerušení, přerušení s nekooperativní reformulací i nekooperativní reformulace, které byly proneseny samostatně. Je nutné upozornit na skutečnost, že pokud na přerušení navazovala nekooperativní reformulace, byly do tabulky zaznamenány dvě hodnoty – k přerušení řeči hosta i k nekooperativní reformulaci. V závěrečné fázi analýzy, to znamená při sčítání neutrálních a konfrontačních **promluv**, byla ovšem tato dvě kritéria důsledně oddělena, tudíž nedošlo k dvojitmu započítání jedné **promluvy**, čímž by mohlo dojít ke zkreslení výsledků. Přerušení s nekooperativní reformulací bylo tedy započítáno mezi konfrontační **promluvy** pouze jednou.

Druhý tematický blok

Hosté: Aleš Řebíček (ministr dopravy); Milan Urban (místopředseda ČSSD); Martin Červíček (ředitel dopravní policie)

Téma: Silniční zákon, bodový systém

9.2.2 Kritéria pro nestrannost moderátora

První tematický blok (délka přibližně 40 minut)

Tabulka A3

		Bursík	Dolejš
Vlastní názory moderátora	0		
Hodnotící postoj moderátora	1		
Přerušení řeči hosta		12	5
Reformulace odpovědi hosta:			
<i>Nekooperativní</i>		11	10
<i>Kooperativní</i>		2	1

Komentář k tabulce A3: Z tabulky je patrná nevyváženost přerušujících **promluv moderátora** k hostům.

M. Bursík byl přerušen dvanáctkrát. Tři přerušení byla snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k němu pronesl jedenáct nekooperativních reformulací (osm navazovalo na přerušující **promluvy**), dvě kooperativní reformulace (jedna navazovala na přerušující **promluvu**).

J. Dolejš byl přerušen pětkrát. Jedno přerušení bylo snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k němu pronesl celkem deset nekooperativních reformulací (čtyři navazovaly na přerušující **promluvy**), jednu kooperativní reformulaci.

Druhý tematický blok (délka přibližně 20 minut)

Tabulka A4

		Řebíček	Urban	Červíček
Vlastní názory moderátora	0			
Hodnotící postoj moderátora	0			
Přerušení řeči hosta		0	3	0
Reformulace odpovědi hosta:				
<i>Nekooperativní</i>		1	2	2
<i>Kooperativní</i>		2	0	1

Komentář k tabulce A4: A. Řebíček nebyl **moderátorem** přerušen ani jednou. **Moderátor** k němu pronesl jednu nekooperativní reformulaci a dvě kooperativní reformulace.

M. Urban byl přerušen třikrát. **Moderátor** k němu pronesl dvě nekooperativní reformulace (obě následovaly po přerušující **promluvě**). Jednou ho **moderátor** přerušil, aby mohl uvést rozvíjející informace.¹⁷³

M. Červíček vstoupil do diskuse v druhé polovině tematického bloku. Nebyl **moderátorem** přerušen. **Moderátor** k němu pronesl dvě nekooperativní reformulace a jednu kooperativní reformulaci.

9.2.3 Kritéria pro připravenost a informovanost moderátora

Oba tematické bloky

Tabulka B2

Čerpání z připravených materiálů	16	
Transparentnost odkazu:		
<i>Přesný</i>		6
<i>Nepřesný</i>		2
Zdroje informací:		
<i>Noviny</i>	1	
<i>Televize</i>	3	
<i>Příručky ministerstev</i>	1	
<i>Internet</i>	1	

¹⁷³ Tato přerušující **promluva** byla v konečném hodnocení konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** přiřazena mezi neutrální **promluvy**.

Komentář k tabulce B2: **Moderátor** čerpal z připravených materiálů v obou tematických blocích celkem šestnáctkrát. Uváděl rozvíjející informace samostatně i k položené otázce, nové aspekty témat i nová témata v rámci tematického bloku (v tzv. informačních předělech) či citace. Přesně odkázal na externí zdroje podávaných informací šestkrát, ve dvou případech byl nepřesný.

9.2.4 Neutrální a konfrontační promluvy

Tabulka C2

NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	23
KONFRONTAČNÍ PROMLUVY	30

Komentář k tabulce C2 : Z tabulky je patrná převaha konfrontačních **promluv** nad neutrálními **promluvami**, které **moderátor** pronesl k hostům.

9.3 Otázky Václava Moravce z 20. ledna 2008

9.3.1 Hosté a témata pořadu

Hosté: Václav Jehlička (ministr kultury); Vítězslav Jandák (poslanec, stínový ministr kultury); Miroslav Vlk (kardinál, arcibiskup pražský)

Témata: Majetková vyrovnání státu s církví; Obchodování s hlasy; Česko-vatikánská smlouva

9.3.2 Kritéria pro nestrannost moderátora (délka přibližně 60 minut)

Tabulka A5

		Jehlička	Jandák	Vlk
Vlastní názory moderátora	0			
Hodnotící postoj moderátora	3			
Přerušení řeči hosta		19	14	5
Reformulace odpovědi hosta:				
<i>Nekooperativní</i>		14	8	1
<i>Kooperativní</i>		8	5	4

Komentář k tabulce A5: Zatímco přerušení V. Jehličky a V. Jandáka jsou poměrně vyrovnaná, M. Vlk byl **moderátorem** přerušován podstatně méně. Důvodem byl jeho pozdější vstup do diskuse (přibližně ve 20. minutě).

V. Jehlička byl přerušen devatenáctkrát. Čtyři přerušení byla snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k němu pronesl celkem čtrnáct nekooperativních reformulací (jedenáct navazovalo na přerušující **promluvy**), osm kooperativních reformulací (tři navazovaly a přerušující **promluvy**). Jednou ho **moderátor** přerušil, aby položil doplňující otázku druhému hostu.¹⁷⁴

V. Jandák byl přerušen **moderátorem** čtrnáctkrát. Čtyři přerušení byla snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k němu pronesl celkem osm nekooperativních reformulací (pět následovalo po přerušujících **promluvách**), pět kooperativních reformulací (čtyři následovaly po přerušujících **promluvách**). Jednou ho **moderátor** přerušil, aby uvedl rozšiřující informace a dal slovo druhému hostu.¹⁷⁵

M. Vlk byl přerušen pětkrát. Jedno přerušeni bylo snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k němu pronesl jednu nekooperativní reformulaci (následovala za přerušující **promluvou**), čtyři kooperativní reformulace (tři následovaly za přerušujícími **promluvami**).

¹⁷⁴ Tato přerušující **promluva** byla v konečném hodnocení konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** přiřazena mezi konfrontační **promluvy**.

¹⁷⁵ Tato **promluva** byla v konečném hodnocení konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** přiřazena mezi neutrální **promluvy**.

9.3.3 Kritéria pro připravenost a informovanost moderátora

Tabulka B3

Čerpání z připravených materiálů	11	
Transparentnost odkazu:		
<i>Přesný</i>		8
<i>Nepřesný</i>		0
Zdroje informací:		
<i>Televize</i>	1	
<i>Internet</i>	7	
<i>ČTK</i>	1	

Komentář k tabulce B3: **Moderátor** čerpal z připravených materiálů v obou tematických blocích celkem jedenáctkrát. Uváděl rozvíjející informace samostatně i k položené otázce, nové aspekty témat i nová témata v rámci tematického bloku (informační předěly v tematickém bloku) či citace. Přesně odkázal na externí zdroje podávaných informací osmkrát.

9.3.4 Neutrální a konfrontační promluvy

Tabulka C3

NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	29
KONFRONTAČNÍ PROMLUVY	33

Komentář k tabulce C3: Z tabulky je patrná vyváženost konfrontačních **promluv** nad neutrálními **promluvami**, které **moderátor** pronesl k hostům.

9.4 Otázky Václava Moravce z 27. ledna 2008

9.4.1 Hosté a témata pořadu

První tematický blok

Hosté: Přemysl Sobotka (předseda Senátu PČR); Miroslav Vlček (předseda PS PČR)

Téma: Volba prezidenta

Druhý tematický blok

Hosté: Karel Schwarzenberg (ministr zahraničí); Lubomír Zaorálek (stínový ministr zahraničí)

Téma: Americký radar v Brdech

9.4.2 Kritéria pro nestrannost moderátora

První tematický blok (délka přibližně 30 minut)

Tabulka A6

		Sobotka	Vlček
Vlastní názory moderátora	0		
Hodnotící postoj moderátora	0		
Přerušení řeči hosta		0	0
Reformulace odpovědi hosta:			
<i>Nekooperativní</i>		3	0
<i>Kooperativní</i>		0	4

Komentář k tabulce A6: Z tabulky je patrná absence přerušení řeči hostů ze strany **moderátora**. Diskuse byla založena na jasně formulovaných a předem připravených otázkách, na které hosté odpovídali přesně a jednoznačně **Moderátor** neměl důvod k přerušení jejich řeči.

Moderátor pronesl k P. Sobotkovi tři nekooperativní reformulace, jež prostřednictvím doplňovacích otázek požadovaly konkretizaci jeho výroku.

Moderátor pronesl k M. Vlčkovi čtyři kooperativní reformulace, v nichž prostřednictvím zpřesňující otázky ukazoval na to, co z jeho výroku vyplývá.

Druhý tematický blok (délka přibližně 30 minut)

Tabulka A7

		Schwarzenberg	Zaorálek
Vlastní názory moderátora	0		
Hodnotící postoj moderátora	2		
Přerušení řeči hosta		12	12
Reformulace odpovědi hosta:			
<i>Nekooperativní</i>	7		5
<i>Kooperativní</i>	4		3

Komentář k tabulce A7: Z tabulky je patrná vyváženost přerušujících **promluv moderátora** vůči jednotlivým hostům.

K. Schwarzenberg byl přerušen dvanáctkrát. Pět přerušení bylo snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k němu pronesl celkem sedm nekooperativních reformulací (pět následovalo za přerušujícími **promluvami**), čtyři kooperativní reformulace (dvě následovaly za přerušujícími **promluvami**).

L. Zaorálek byl přerušen dvanáctkrát. Pět přerušení bylo snahou **moderátora** o přerušení. **Moderátor** k němu pronesl celkem pět nekooperativních reformulací (tři následovaly za přerušujícími **promluvami**), tři kooperativní reformulace (následovaly za přerušujícími **promluvami**). V jednom případě ho **moderátor** přerušil, aby uvedl rozvíjející informace a dal slovo druhému hostu.¹⁷⁶

9.4.3 Kritéria pro připravenost a informovanost moderátora

Oba tematické bloky

Tabulka B4

Čerpání z připravených materiálů	15	
Transparentnost odkazu:		
<i>Přesný</i>		8
<i>Nepřesný</i>		1
Zdroje informací:		
<i>Časopisy</i>	1	
<i>Televize</i>	4	
<i>Statistiky</i>	3	

¹⁷⁶ Tato **promluva** byla v konečném hodnocení konkrétního pořadu a konečném hodnocení všech analyzovaných **promluv** přiřazena mezi neutrální **promluvy**.

Komentář k tabulce B4: **Moderátor** čerpal z připravených materiálů v obou tematických blocích celkem patnáctkrát. Uváděl rozvíjející informace samostatně i k položené otázce, nové aspekty témat i nová témata v rámci tematického bloku (informační předěly v tematickém bloku) či citace. Přesně odkázal na externí zdroje podávaných informací osmkrát, nepřesně jednou.

9.4.4 Neutrální a konfrontační promluvy

Tabulka C4

NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	27
KONFRONTAČNÍ PROMLUVY	25

Komentář k tabulce C4: Z tabulky je patrná vyváženost neutrálních a konfrontačních **promluv**, které **moderátor** pronesl k hostům.

10 KONEČNÁ HODNOCENÍ

Výzkumná otázka:

Je **moderátor** televizní **politické diskuse** kvalifikovaným oponentem, který se snaží v diskusi zachovávat nestrannost a přistupovat k hostům stejným způsobem?

H1: **Moderátor politické diskuse** se snaží zachovávat nestrannost a stejný přístup k hostům.

H2: **Moderátor politické diskuse** je dobře informovaný a připravený na diskusi.

10.1 Konečná hodnocení analyzovaných promluv ve všech pořadech

10.1.1 Promluvy, spadající pod kritéria nestrannosti moderátora

H1: **Moderátor politické diskuse** se snaží zachovávat nestrannost a stejný přístup k hostům.

Nestrannost vychází z neutralistického postoje¹⁷⁷ **moderátora**, který předpokládá, že se **moderátor** zdrží formálních ukazatelů zaujetí (vlastních názorů, hodnotících postojů či vyjádření souhlasu s **promluvou** hosta).

Jako vlastní názor **moderátora** byla ohodnocena pouze jedna část **promluvy**, kterou **moderátor** pronesl v pořadu z 6. ledna 2008, v tematickém bloku se M. Šnajdrem, P. Horákem a V. Drymlem. Jednalo se o zvýrazněnou část této **promluvy**:

VM: *Kdybych vám ale namítl to, co může zcela logicky říci i Ladislav Dryml, kde vy máte jako zdravotní pojišťovna jistotu, že zůstanou ty peníze ve zdravotním systému, že opravdu nebudou dány lékařům ve formách odměn, nebo lékaři, ambulantní lékaři, si je nenechají a nekoupí si za ně drahé auto. Vždyť to se nedá kontrolovat.*

---

¹⁷⁷ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. s. 102.

Jako hodnotící postoj **moderátora** bylo celkem ohodnoceno dvanáct **promluv** s hodnotícími slovy. Jednalo se o zvýrazněné části těchto **promluv**:

VM: *Kdybych vám ale namítl to, co může zcela logicky říci i Ladislav Dryml ...*

VM: *Když jste tak hezky, promiňte, když jste tak hezky spočítali osm miliard, můžete říci, kolik jsou ty náklady?*

VM: *Pane ministře, slyšel jste poměrně tvrdé obvinění ...*

JP: *... Paní doktorka bohužel zde uvádí soubor nepravd, například to, že to ministerstvo spravedlnosti vědělo dopředu, ministerstvo o tomto nevědělo právě proto jsme tuto žalobu podali ... / VM: Jak jste se o tom dozvěděli jako ministerstvo? / JP: Já jsem se o tom dozvěděl dopisem od ministra financí a doktorky Brožové v průběhu měsíce listopadu. / VM: Až v listopadu.*

VM: *.. řekla jste zcela jasně slovo, že ...*

VM: *... ostrá slova pronesla Benešová ...*

VM: *To už se teď nestihne, to by bylo hezké.*

VM: *Václav Jehlička, odvážný ministr, protože spojil svoji politickou budoucnost s ...*

VM: *... když pan ministr mluvil o koalici, to je velmi zajímavé, protože ...*

VM: *Toto je asi nejvíc bijící do očí příklad.*

VM: *... to je zajímavá věc ...*

VM: *... vy jasně naznačujete, že ...*

Moderátor se ve všech analyzovaných pořadech vyvaroval vyjadřování souhlasu s **promluvami** hostů. Vyhýbal se i uvádění vlastních názorů, odchylka se objevila pouze jednou. **Moderátor** užíval hodnotících slov při vnášení pochybnosti do výroku hosta či při poukazování na neochotu hosta odpovědět a být konkrétní. V několika případech užíval přídavných jmen, aby zdůraznil slova, která po nich následovala.

Lze konstatovat, že s ohledem na všechny **promluvy**, které byly analyzovány, není celkový počet vlastních názorů a hodnotících postojů **moderátora** markantní. Tyto **promluvy** ale byly analyzovány odděleně od ostatních **promluv** a nebyly přiřazovány k neutrálním ani konfrontačním **promluvám**.

Z tohoto pohledu je tedy na místě podotknout, že by měl **moderátor** těmto formálním ukazatelům předcházet a dávat si na ně pozor. Z **promluvy**, jež byla

ohodnocena jako vlastní názor, je možné poznat, jaký **moderátor** zaujímá k problému postoj, což není v souladu s Kodexem ČT. Stejně tak u výše uvedených **promluv**, které byly přiřazeny k hodnotícím postojům. Tyto **promluvy**, v nichž **moderátor** užívá přídavná jména a označuje jimi **promluvy** hosta za zajímavé či hezké, vnáší do diskuse nádech subjektivních intencí **moderátora**. První část hypotézy tedy nebyla zcela potvrzena.

Stejný přístup **moderátora** k hostům předpokládá, že typy **promluv**, které pronese k jednotlivým hostům v tematickém bloku, budou vyvážené.¹⁷⁸

Tabulky D

První tematický blok

	NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	KONFRONTAČNÍ PROMLUVY
Šnajdr	3	7
Horák	0	2
Dryml	0	15

Druhý tematický blok

	NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	KONFRONTAČNÍ PROMLUVY
Benešová	3	9
Pospíšil	3	9
Brožová	1	3

Třetí tematický blok

	NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	KONFRONTAČNÍ PROMLUVY
Bursík	2	14
Dolejš	1	11

¹⁷⁸ Vyváženost předpokládá, že rozdíl v počtu **promluv**, pronesených k jednotlivým hostům v tematickém blocích, nebude větší než pět **promluv**. Do neutrálních a konfrontačních **promluv** nebylo zahrnuto čerpání z připravených materiálů. Tyto **promluvy** byly přiřazeny mezi neutrální **promluvy** až konečném shrnutí výsledků, viz kapitola 11.

Čtvrtý tematický blok

	NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	KONFRONTAČNÍ PROMLUVY
Řebíček	2	1
Urban	1	2
Červíček	1	2

Pátý tematický blok

	NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	KONFRONTAČNÍ PROMLUVY
Jehlička	8	19
Jandák	6	12
Vlk	4	2

Šestý tematický blok

	NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	KONFRONTAČNÍ PROMLUVY
Sobotka	0	3
Vlček	4	0

Sedmý tematický blok

	NEUTRÁLNÍ PROMLUVY	KONFRONTAČNÍ PROMLUVY
Schwarzenberg	4	12
Zaorálek	4	11

Lze konstatovat, že přístup **moderátora** k hostům byl ve všech analyzovaných pořadech vyvážený. Větší odchylky se vyskytly pouze v prvním tematickém bloku, v němž **moderátor** usměrňoval přerušujícími **promluvami** neukázněné chování Vladimíra Drymla, a v pátém tematickém bloku, v němž **moderátor** pronesl k Václavu Jehličkovi o sedm konfrontačních **promluv** více než k Vítězslavu Jandákovi.

Odchylky, které se vyskytly v pronesených konfrontačních **promluvách** k Ivě Brožové či Miroslavu Vlkovi, nelze považovat za určující, jelikož vstoupili do diskuse později, nebyli hlavními hosty a nebylo jim proto věnováno tolik prostoru.

Neutrálními **promluvami** **moderátor** shrnoval výroky hostů, snažil se je konkretizovat a reformulovat do srozumitelnější podoby. Kooperativními

reformulacemi a zpřesňujícími otázkami se ujišťoval, co z výroků hostů vyplývá a zda jim rozuměl správně. To znamená, že **moderátor** převáděl výroky hostů do jasnější, zřetelnější podoby, a to nejen pro své vlastní porozumění, ale i s ohledem na televizní diváky.

Pronášením konfrontačních **promluv** se **moderátor** snažil být důsledný při vyžadování konkrétní odpovědi na položené otázky. Pokládal proto často doplňující otázky, v nichž byl zřetelný požadavek na konkretizaci výroků hostů. **Moderátor** prostřednictvím nekooperativních reformulací a přerušujících **promluv** dohlížel na to, aby hosté neodbíhali od tématu, odpovídali na položené otázky, nehovořili nesrozumitelně, nekorektně nebo zavádějícím způsobem. Pokud se tak stalo, nekooperativní reformulací **moderátor** poukázal na problematičnost ve výrociích hostů, vnášel do jejich výroků pochybnosti či upozornil na fakt, že host neodpověděl na položenou otázku.

Lze se domnívat, že **moderátor** se snažil zachovávat v **politické diskusi** stejný přístup k hostům, neboť vyváženost neutrálních a konfrontačních **promluv** ve všech tematických blocích nevykazuje větší odchylky, a druhá část hypotézy může být potvrzena.

10.1.2 Promluvy, spadající pod kritéria připravenosti a informovanosti moderátora

H2: **Moderátor politické diskuse** je dobře informovaný a připravený na diskusi.

Z celkového počtu neutrálních **promluv** představovalo 53 **promluv** takové, v nichž **moderátor** čerpal z připravených materiálů. To znamená, že uváděl rozvíjející informace, nové aspekty tématu, nové téma v tematickém bloku či shrnoval doposud řečené, aby mohl navázat dalšími informacemi. **Moderátor** používal různorodé zdroje externích informací a ve většině případů na ně přesně a precizně odkazoval (uvedl 29 přesných odkazů), nepřesně okázal na zdroj informace čtyřikrát.

Nejčastějším zdrojem externích informací bylo televizní vysílání (vysílání „live“), v němž se objevovaly i citace. **Moderátor** jeho prostřednictvím uváděl rozvíjející informace jedenáctkrát. Druhým nejčastějším zdrojem informací byl Internet, **moderátor** ho použil osmkrát. Zdrojem byly například webové stránky www.cssd.cz, www.kdu.cz

či deník aktuálně.cz. Noviny použil **moderátor** jako zdroj informací pětkrát (odkazoval na deníky Právo, MF Dnes a Hospodářské noviny) a časopis jednou (odkázal na Časopis pro právní vědu a praxi). Dále čerpal informace dvakrát z Příruček ministerstev (Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva dopravy), statistik (dvakrát z agentury STEM, jednou z Centra výzkumu veřejného mínění – CVVM). Českou tiskovou kancelář využil jako zdroj informací jednou, rozhlasové vysílání vůbec.

Jako nepřesné odkazy na zdroje informací byly hodnoceny tyto zvýrazněné části **promluv**:

VM: ... *je to vzkaz, tuším, jak napsaly Hospodářské noviny ...*

VM: ... *podle informací Otázek měl premiér Mirek Topolánek vás požádat jako předseda ODS, abyste vyslechli Václava Klause.*

VM: ... *podle informací Otázek tak experti nenavrhli otevřít téma rychlost ...*

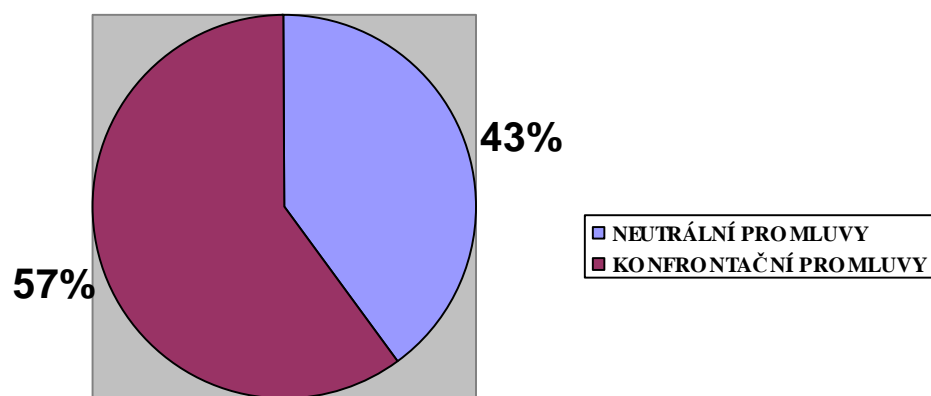
VM: ... *slýcháváme a čteme v novinách různé spekulace o fíglech, jako je focení volebních lístků mobilními telefony a podobně ...*

Lze se domnívat, že **moderátor v politických diskusích**, na něž byla analýza zaměřena, vystupoval jako kvalitně připravená a informovaná osoba, neboť při poskytování rozvíjejících informací, uvádění nových aspektů témat, nových témat či před pokládáním otázek čerpal z připravených materiálů, založených na různorodých zdrojích informací. Ve většině případů na zdroje externích informací odkazoval přesně. Každé téma vhodně a dostatečně uvedl do souvislostí, čímž poskytl divákům informativní background. Jeho kvalitní připravenost a informovanost se projevila také v jeho otázkách a reformulacích, které pronesl k hostům.

Moderátora politických diskusí, které byly analyzovány, lze tedy považovat za kvalitně informovaného a připraveného a stanovená hypotéza může být potvrzena.

10.1.3 Celkové zastoupení všech neutrálních a konfrontačních promluv moderátora v analyzovaných pořadech

Graf 1

Komentář k grafu 1: Celkem bylo ve všech pořadech analyzováno 233 **promluv**, které **moderátor** během **politických diskusí** pronesl. Z tohoto počtu bylo 100 **promluv** ohodnoceno jako neutrální a 133 **promluv** bylo ohodnoceno jako konfrontační.

11 SHRnutí VÝSLEDKŮ

Z tabulek A je v některých tematických blocích patrná nevyváženost přerušujících **promluv moderátora** k hostům i nevyváženost kooperativních a nekooperativních reformulací odpovědí hostů.

Moderátor pronášel přerušující **promluvy** v případech, kdy byl host neukázněný, v jeho **promluvách** byly nejasnosti, byly nepřesné či nekorektní. Dále jimi **moderátor** korigoval odbíhání hosta od tématu či snahu vyhnout se odpovědi na položenou otázku. Přerušujícími **promluvami** a nekooperativními reformulacemi **moderátor** dohlížel na dodržování tzv. konverzačních maxim. Nepřerušoval tedy hosty samovolně a nelze říci, že by je chytal bezdůvodně za slovo či do jejich odpovědí vnášel zbytečné pochybnosti. Naopak, těmito **promluvami** se snažil **promluvy** hostů konkretizovat a posunout diskusi kupředu.

Kooperativními reformulacemi **moderátor** převáděl někdy ne zcela srozumitelné odpovědi hostů do přijatelnější podoby a ujišťoval se, co chtěli opravdu říct, zda jeho odpovědi rozuměl (i diváci) správně.

Z rozdílného počtu **moderátorových** přerušujících **promluv** a reformulací k jednotlivým hostům nelze jednoznačně vyvodit, že jeho přístup k hostům byl rozdílný. V konečném hodnocení **promluv moderátora** ve všech tematických blocích se odchylky vyskytly pouze dvakrát, počet neutrálních a konfrontačních **promluv** byl převážně vyvážený.

Detailně rozebrané **promluvy moderátora**¹⁷⁹ mohou být dalším indikátorem toho, že **moderátor** se těmito **promluvami** snažil být především důsledným oponentem hostů, poskytnout široké spektrum informací, že příčinou těchto **promluv** nejsou sympatie či antipatie k hostům, ale že pronášení těchto **promluv** vychází z konkrétní komunikační situace a okolností.

---

¹⁷⁹ Viz Přílohy.

Je ovšem příhodné podotknout, že výsledky by se mohly lišit, pokud by byl v analýze hodnocen akcent a intonace **moderátora** či jeho neverbální komunikace. Tyto aspekty tato práce ponechala stranou.

Při hodnocení nestrannosti **moderátora** se analýza zaměřila na jeho vlastní názory a hodnotící postoje. Tyto **promluvy** byly hodnoceny odděleně od ostatních, to znamená, že nebyly přiřazeny k neutrálním ani konfrontačním **promluvám**. V analyzovaných pořadech vyjádřil svůj názor **moderátor** jednou, hodnotící postoj se vyskytl dvanáctkrát. Hypotéza, předpokládající, že **moderátor** je nestranný, tedy nebyla zcela potvrzena, což ale nevylučuje, že **moderátor** zachovával nestrannost. Hypotéza vychází pouze z neutralistického postoje¹⁸⁰ Existují další aspekty a kritéria, podle nichž lze hodnotit nestrannost **moderátora** a která nebyla do analýzy zahrnuta.

Z tabulek B je patrná důsledná příprava **moderátora** na diskusi. Ze 100 neutrálních **promluv** tvořilo 53 takové, v nichž **moderátor** čerpal z připravených materiálů, to znamená, že poskytoval rozvíjející informace, předkládal další aspekty tématu či uváděl téma nové. Při čerpání z připravených materiálů používal různorodé zdroje informací – noviny, časopisy, televizi, statistiky, Příručky ministerstev, Internet nebo Českou tiskovou kancelář. Ze 33 odkazů na zdroj předkládaných informací byly nepřesné pouze 4. Jeho připravenost a informovanost lze ve světle těchto poznatků označit za kvalitní, odrážející se i v otázkách, které kladl.

Z tabulek C, znázorňujících počet neutrálních a konfrontačních **promluv moderátora** v konkrétních pořadech, je ve dvou případech patrná převaha konfrontačních **promluv**, ve dvou případech jsou **promluvy** vyvážené. V konečném hodnocení **promluv** znázorňuje graf 1¹⁸¹ celkové zastoupení všech neutrálních (47%) a konfrontačních (53%) **promluv** moderátora v analyzovaných pořadech.

Vzhledem k pojetí konfrontačních **promluv**, z něhož vycházela při analýze tato práce, je možné konstatovat, že ačkoli je procentuální zastoupení konfrontačních **promluv** vyšší než neutrálních, neznamená to, že se **moderátor** snažil vést diskusi konfrontačně. Z tohoto hlediska mohou být konfrontační **promluvy** považovány za konstruktivní, neboť **moderátor** jejich užíváním dohlížel na dodržování tzv. konverzačních maxim. Z detailního

---

¹⁸⁰ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 102.

¹⁸¹ Viz 10.1.3.

rozboru **promluv moderátora**¹⁸² vyplývá, že je používal v případech, kdy host nebyl v odpovědi na položenou otázku konkrétní (v těchto případech **moderátor** pokládal doplňující otázky), v jeho výroku byly nejasnosti, nepřesnosti či byly nekorektní, snažil se odbíhat od tématu či od položené otázky (tehdy **moderátor** používal nekooperativní reformulace). Tyto **promluvy** v žádném případě nesnižovaly kvalitu a serióznost diskuse. Individuální **moderátorský styl** by tedy nebylo vhodné označit jako konfrontační či takový, jehož cílem je vyostřit spor mezi hosty.

Dále je nutné vzít na vědomí fakt, že nebyly analyzovány všechny **promluvy**, které **moderátor** pronesl, ale jejich výběr byl omezený. Je tedy možné předpokládat, že pokud by byly do výzkumu zahrnuty všechny **moderátorovy promluvy**, počet obou typů **promluv** by vzrostl. V důsledku toho nelze vyloučit, že by bylo procentuální zastoupení neutrálních **promluv** v konečném hodnocení vyšší či vyrovnané s konfrontačním zastoupením.

Z výše uvedených závěrů, k nimž tato práce dospěla, je možné na výzkumnou otázku, zda je **moderátor** televizní **politické diskuse** kvalifikovaným oponentem, který se snaží v diskusi zachovávat nestrannost a přistupovat k hostům stejným způsobem, odpovědět následovně:

Ano, **moderátora politické diskuse** lze považovat za kvalifikovaného oponenta se stejným přístupem k hostům. Jeho nestrannost není vyloučena, ale v důsledku výskytu **promluv**, které neutralistický postoj zapovídá, je nutné podotknout, že by se jich měl **moderátor** vyvarovat.

---

¹⁸² Viz Přílohy.

12 ZÁVĚR

Záměrem této bakalářské práce Role moderátora v televizní politické diskusi bylo popsat a následně analyzovat roli **moderátora v politické diskusi**. Analýza jeho role byla zaměřena především na jeho **promluvy**, které pronášel k hostům, a na **promluvy**, v nichž divákům poskytoval informační background.

Kapitoly 1 - 7 definují pojmy rozhovor, debata, beseda, diskuse a **moderátor** a vymezují je pro potřeby této práce. Hovoří o orientaci **politické diskuse** k divákovi, cílech **politické diskuse**, o **institucionální roli moderátora** i jeho rolích dílčích. Dále je pozornost věnována předpokladům **moderátora, promluvám**, které v **politické diskusi** pronáší, individuálnímu **moderátorskému stylu**, asymetričnosti mezi rolemi **moderátora** a rolemi hostů a v neposlední řadě také tzv. confrontainmentu.

Tyto kapitoly tvořily teoretický základ práce, z něhož vycházela praktická část. V kapitolách 8 - 10 byla popsána teoretická východiska, výběrový soubor kvantitativní obsahové analýzy a metodologie. Ta byla vypracována tak, aby dílčí i konečné výsledky byly přehledným souborem vyhodnocení **promluv moderátora**. Kapitoly uvádí hodnotící kritéria a jejich výklad, definují zastřešující rozdělení **promluv** na neutrální a konfrontační a stanovují výzkumnou otázku spolu s hypotézami a operacionalizací pojmů.

Výzkumná otázka této práce vycházela z Kodexu ČT. Je **moderátor** televizní **politické diskuse** kvalifikovaným oponentem, který se snaží v diskusi zachovávat nestrannost a přistupovat k hostům stejným způsobem? Na základě této výzkumné otázky byly stanoveny dvě hypotézy, jež se praktická část práce snažila potvrdit nebo vyvrátit:

H1: **Moderátor politické diskuse** se snaží zachovávat nestrannost a stejný přístup k hostům.

H2: **Moderátor politické diskuse** je dobře informovaný a připravený na diskusi.

Analyzovanou **politickou diskusi** byly Otázky Václava Moravce. Analýza probíhala ve vymezeném období měsíce ledna. Celkem byly analyzovány čtyři pořady,

kterým se jednotlivě věnují čtyři pododdíly. Každý pododdíl znázorňuje tři etapy analýzy **promluv moderátora**. První etapu znázorňují tabulky A, v nichž jsou kvantifikovány **promluvy**, spadající pod kritéria nestrannosti **moderátora**. Tabulky B představují druhou etapu analýzy a kvantifikují **promluvy**, které náleží ke kritériím připravenosti a informovanosti **moderátora**. Třetí etapa je označována jako konečná fáze analýzy konkrétního pořadu, jež představují tabulky C. Tyto tabulky kvantifikují všechny analyzované **promluvy** konkrétního pořadu rozdělením na neutrální a konfrontační. Konečné fáze analýzy konkrétních pořadů ukázaly, že ve dvou pořadech převažovaly konfrontační **promluvy** nad neutrálními a v dalších dvou byl počet neutrálních a konfrontačních **promluv** vyvážený.

V konečném hodnocení byly vyhodnoceny analyzované **promluvy** ve všech pořadech. V případě **promluv**, spadajících pod kritéria nestrannosti **moderátora**, lze konstatovat, že analýza potvrdila pouze druhou část první hypotézy. V důsledku výskytu **promluv**, v nichž **moderátor** vyjadřoval vlastní názor a hodnotící postoje, nemohl být označen za absolutně nestranného. Zároveň je ale nutné podotknout, že hodnocení jeho nestrannosti vycházelo z neutralistického postoje,¹⁸³ který předpokládá, že se **moderátor** zdrží formálních ukazatelů zaujetí. Ostatní aspekty, podle nichž by bylo možné hodnotit nestrannost **moderátora**, byly ponechány stranou. Druhá část hypotézy byla potvrzena. Na základě vyváženosti neutrálních a konfrontačních **promluv moderátora** k hostům v konečném hodnocení mohlo být konstatováno, že **moderátor** se snažil přistupovat k hostům stejným způsobem.

Při hodnocení neutrálních a konfrontačních **promluv** byly stranou ponechány některé aspekty, například akcent, intonace či neverbální komunikace **moderátora**. Výzkum, který by se věnoval i těmto aspektům, by mohl přinést nové poznatky a nové začlenění **promluv moderátora** mezi neutrální a konfrontační.

Analýza **promluv**, spadajících pod kritéria připravenosti a informovanosti **moderátora**, ukázala, že **moderátor** je kvalitně připravený a informovaný. Uváděl základní informace, nezbytné pro orientaci diváků v probírané problematice, i rozvíjející informace v průběhu diskuse. Na zdroje externích informací odkazoval ve většině případů

---

¹⁸³ ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In *Jazyk, média, politika*, s. 102.

precizně, užíval různorodé zdroje těchto informací. Druhá hypotéza mohla být potvrzena. Bylo možné konstatovat, že **moderátor politické diskuse** je dobře informovaný a připravený na diskusi.

Celkové zastoupení všech neutrálních a konfrontačních **promluv moderátora** v analyzovaných pořadech prokázalo převahu konfrontačních **promluv** nad neutrálními. Graf 1¹⁸⁴ znázorňuje 53% zastoupení konfrontačních **promluv** a 47% zastoupení neutrálních **promluv moderátora**. Konfrontační **promluvy** nejsou v této práci vnímány jako takové, které by prokazovaly, že **moderátor** se snaží vést diskusi v konfrontačně a vyostřit spor mezi hosty. Konfrontační **promluvy** představují prostředky, jimiž **moderátor** dohlíží na dodržování tzv. konverzačních maxim. Na základě tohoto pojetí není individuální **moderátorský styl** Václava Moravce v této práci označován jako konfrontační.

V podrobném rozboru analyzovaných **promluv moderátora**, který je z prostorového omezení této práce publikován v Přílohách, je patrné, že **moderátor** pronášel konfrontační **promluvy** v komunikačních situacích, které si to vyžadovaly. Neprojevoval jimi předpojatost či oblibu hostů, ale jejich užití bylo v daných situacích adekvátní.

Tato práce přináší systematické členění **promluv moderátora politické diskuse** a v nasbíraném materiálovém korpusu popisuje užívání jednotlivých **promluv**. Tento jazykový materiál by mohl posloužit i pro další analýzu, například jazykovou.

---

¹⁸⁴ Viz 10.1.3.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: GROVE Alena

Instituce: Katedra žurnalistiky FF UP v Olomouci

Název práce: Role moderátora v televizní politické diskusi

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Honová

Počet stran: 96

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 33

Klíčová slova: politická diskuse
  moderátor
  moderátorský styl
  institucionální role
  promluvy

Bakalářská práce se zabývá rolí moderátora v politickém diskusním pořadu. Teoretická část práce se zaměřuje na popis a vymezení předpokladů moderátora, otázek a ostatních typů promluv, které užívá při vedení politické diskuse. Postihuje individuální styl moderátora a jeho dílčí role, jež v politické diskusi zastává v rámci role institucionální. Tato část dále zmiňuje negativní hodnocení, kterým se moderátorovi v dnešní době dostává, i tzv. confrontation. Praktická část využívá kvantitativní obsahové analýzy a stanovených hodnotících kritérií k vyhodnocení jak jednotlivých typů promluv moderátora k hostům, tak k vyhodnocení vyváženosti externích zdrojů informací, které moderátor užívá. Cílem této práce je zjistit, zda lze moderátora politické diskuse považovat za kvalifikovaného oponenta, který se snaží zachovávat nestrannost a stejný přístup k hostům.

ANNOTATION

Author's surname and name: GROVE Alena

Institution: Department of Journalism PF UP in Olomouc

Name of Thesis: The Role of the Moderator in Television Political Discussion

Head of Thesis: PhDr. Jaroslava Honová

Number of Pages: 96

Number of Supplements : 4

Number of used Book Titles: 33

Key Words: political discussion
                                      moderator
                                      moderator's style
                                      institutional role
                                      speeches

This thesis analyses the role of the moderator in television political discussion. The theoretical part describes and defines the moderator's personal qualifications, questions and types of speeches that he uses in managing of political discussion. This work formulates the individual moderator's style and his partial roles that he assumes in the scope of institutional role. This part also covers contemporary appraisals that are negative in nature and directed towards the moderator, referred to as confrontainment. The practical part uses the quantitative analysis and appointed measuring criterions in order to evaluate and interpret both partial types of moderator speeches to the guests and to evaluate the balance of the external sources of information that the moderator uses. The aim of this work is to find out if the moderator of political discussion can be considered as qualified opponent who tries to be impartial and approach both guests equally.

POUŽITÁ BIBLIOGRAFIE

- BARTOŠEK, J. K televizním politickým debatám. *Tvar*, roč. 11, 1997, s. 11.
- BARTOŠEK, J. Tlak profese – specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč*, roč. 85, 2002, s. 68-78.
- ČECHOVÁ, M. a kol. *Současná česká stylistika*. 1. vydání. Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-00-3.
- ČMEJKROVÁ, S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In Čmejkrvá, S. a Hoffmannová, J. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 80-115.
- DOČEKALOVÁ, M. *Tvůrčí psaní pro každého*. Praha: Grada, a.s., 2006. ISBN 80-247-1602-X.
- HERBERT, J. *Journalism in the digital age: theory and practice for broadcast, print and on-line media*. 2. vydání. Oxford: Focal Press, 2001. ISBN 0-240-51589-7.
- HLADKÝ, M. *Žurnalistika v televizi*. 1. vydání. Praha: Novinář, 1986. ISBN (váz.).
- HOFFMANNOVÁ, J. Projevy taktu (a beztaktnosti) v televizních rozhovorech. *Slovo a slovesnost*, 1994, roč. 55, s. 194-201.
- HOFFMANNOVÁ, J. *Stylistika a ... Současná situace stylistiky*. 1. vydání. Praha: Trizonia, 1997. ISBN 80-85573-67-9.
- HOFFMANNOVÁ, J. Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor. In Čmejkrvá, S. a Hoffmannová, J. *Jazyk, média a politika*. Praha: Academia, 2003, s. 40-79.
- HOLLY, W. Confrontainment? Tendence v politických televizních interview. *Svět televize*, č. 1, 1994, s. 48-54.
- CHLEBOUN, J. Projekt kontinuální analýzy diskuzních pořadů českých televizí. *Slovo a slovesnost*, roč. 64, 2003, s. 193-200.
- Internetový archiv online transkriptů pořadu Otázky Václava Moravce dostupný z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/program/detail.php?idp=10089034206&deid=1225>.
- Internetový archiv online vysílání České televize dostupný na WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/>.

- JÍLEK, V. *Lexikologie a základy stylistiky*. Olomouc: FF UP, 2003.
- KODEX ČESKÉ TELEVIZE. Praha: Česká televize, 2003.
- KOHOUT, J. *Rétorika. Umění mluvit a jednat s lidmi*. 4. vydání. Praha: Management Press, 2005. ISBN 80-7261-072-4.
- KRAUS, J. Moderátor. *Naše řeč*, roč. 65, 1982, s. 224.
- KRAUS, J. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In Čmejkrvá, S. a Hoffmannová, J. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 13-39.
- MARKOVÁ, I., MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. Od teorie dialogu k institucionální komunikaci. *Slovo a slovesnost*, 1999, roč. 60, s. 195-213.
- MÜLLEROVÁ, O. a HOFFMANNOVÁ, J. *Kapitoly o dialogu*. 1. vydání. Praha: Pansofia, 1994. ISBN 80-85804-29-8.
- MÜLLEROVÁ, O. Úlohy moderátora v rozhlasovém diskusním pořadu Radioforum. *Naše řeč*, roč. 82, 1999, s. 169-183.
- MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In Čmejkrvá, S. a Hoffmannová, J. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 116-156.
- NOVÁČEK, P. Televizní debaty? Zbytečné zápasy politiků. *Lidové noviny*, 3.5.2007.
- OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2. vydání. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-108-6.
- OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0248-2.
- RUB-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. vydání. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0158-8.
- Společnost InnoVatio/ Media Tenor [Česká republika]. *Analýza diskusních pořadů ČT - čtvrté čtvrtletí roku 2007*. Stav: 21. ledna 2008 [online; rok zpracování 2008]. Dostupný z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/press/analyza-zpravodajstvi-detail.php?id=3002&from=0>
- SCHERER, H. Úvod do metody obsahové analýzy. In Schulz, W., Reifová, I. a kol. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004, s. 29-50.

SCHULZ, W. Proces politické komunikace: vymezení problémů a kladení otázek. In Schulz, W., Reifová, I. a kol. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004, s. 9-27.

ŠTORKÁN, K. Publicistické žánry. 1. vydání. Brno: Novinář, 1980.

ŠTORKÁN, K. a BAUMAN, M. *Umění interviewu*. 2. vydání. Brno: Novinář, 1983.

TONDL, L. *Dialog*. 1. vydání. Praha: Filosofia, 1997. ISBN 80-707-092-7.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka A1	49
Tabulka A2	50
Tabulka B1	51
Tabulka C1	52
Tabulka A3	53
Tabulka A4	54
Tabulka B2	54
Tabulka C2	55
Tabulka A5	56
Tabulka B3	57
Tabulka C3	57
Tabulka A6	58
Tabulka A7	59
Tabulka B4	59
Tabulka C4	60
Tabulky D	63
Graf 1	67

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Otázky Václava Moravce z 6. ledna 2008	81
Příloha 2: Otázky Václava Moravce ze 13. ledna 2008	86
Příloha 3: Otázky Václava Moravce z 20. ledna 2008	90
Příloha 4: Otázky Václava Moravce z 27. ledna 2008	94

PŘÍLOHY

Příklady promluv, spadajících pod kritéria nestrannosti moderátora

Příloha 1

Otázky Václava Moravce z 6. ledna 2008

První tematický blok

Hosté: Marek Šnajdr (první náměstek ministra zdravotnictví); Pavel Horák (ředitel Všeobecné zdravotní pojišťovny); Vladimír Dryml (ředitel Česko-německé horské nemocnice ve Vrchlabí)

Téma: Děni ve zdravotnictví - poplatky u lékaře

Promluvy ke Šnajdrovi:

- nekooperativní reformulace:

MŠ: ... *i tato nejasnost má mnoho alternativ řešení.* / VM: *Vy máte nějaký konkrétní, nebo vydáte nějaký metodický pokyn, aby ...?* (přerušení, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Promiňte, to znamená, tady jasná chyba je ... můžete tedy říci, jaký vydáte metodický pokyn, aby ...?* (přerušení, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: ... *promiňte, když jste tak hezky spočítali osm miliard, můžete říci, kolik jsou ty náklady?* (přerušení, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *A když to ten systém neukáže tak jste ochotni od toho ustoupit?* (přerušení, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Ne, prosím vás, odpovězte na tu celkovou otázku ... kolik jsou ty náklady?* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

MŠ: *Tak ty náklady jsme pouze odhadovali.* / VM: *Jak velké jsou?* (doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Ono se může ukázat, že ten limit ... vy uvažujete o tom, že by se mohl ... snížit na částku nižší?* (doplňující otázka, požadavek o konkretizaci)

- kooperativní reformulace:

VM: *Připouštíte tedy, že v tom metodickém pokynu i v tom zákoně samotném nějaké formulační lupy jsou?* (přerušení, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Pět procent z osmi miliard tedy si mám propočítat ... ?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Promluvy k Horákovi:

- nekooperativní reformulace:

VM: *Kdybich vám ale namítl ... Kde vy máte jako zdravotní pojišťovna jistotu, že ty peníze zůstanou ve zdravotním systému ...?* (promluva vnáší pochybnosti do výroku hosta)

VM: *Promiňte, i vám vstoupím do řeči ... ty účtenky z automatů nejsou ... peněžní doklad. Jak to můžete kontrolovat?* (přerušení, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

Promluvy k Drymlovi:

- snaha o přerušení:

VM: *... ne, promiňte. Já vám, promiňte, jestli nebudete, jestli nebudete respektovat ...*

- nekooperativní reformulace:

VM: *A teď se vraťte k té původní mé otázce, protože toto budeme ještě rozebírat, pane, pane řediteli. Vraťte se k té mé původní otázce ...* (přerušení)

VM: *Pane Drymle. Pane Drymle. Pane Drymle, já vás prosím, abyste odpovídal na tu jasně položenou otázku, dovolíte-li.* (přerušení)

VM: *Promiňte, promiňte, tady ostatní, tady ostatní hosté, pane Drymle, tady ostatní hosté odpovídají daleko stručněji. Dovolíte-li tedy, vždy odpovídejte na jádro mé otázky a pak vám bude položena otázka další ...* (přerušení)

VM: *... to už je politické prohlášení, pane řediteli, dovolte ... opravdu vás poprosím o disciplinované odpovědi jako u ostatních hostů.* (přerušení)

VD: *Já jsem vám odpověděl, pane Moravče. / VM: Ano, tak ale odpověděl jste zhruba v půlminutě a mezitím jste urážel lékaře, kteří ty poplatky vybírají. Zatím nemáte žádný důvod pro to tvrzení, že jaksí za ty poplatky nakoupí auta.*

Druhý tematický blok

Hosté: Marie Benešová (stínová ministryně spravedlnosti); Jiří Pospíšil (ministr spravedlnosti); Iva Brožová (předsedkyně Nejvyššího soudu České republiky)

Téma: Spory Pospíšila a Benešové

Promluvy k Benešové:

- nekooperativní reformulace:

VM: *Počkejte, to si ministr přece nevymyslel, to je finanční úřad, který vyměřil penále...*

(přerušující **promluva** poukazuje na problém ve výroku hosta)

MB: *... takže bych postupovala úplně jinak ... / Vy byste poslala Ivě Brožové peníze ...?*

(přerušování, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Ne, nejdřív mi odpovězte na tu otázku ... vy považujete Ivu Brožovou za dobrou manažerku ...?* (přerušování, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *A není to problém také Ivy Brožové?* (přerušování, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Zní otázka. Řídí Iva Brožová dobře Nejvyšší soud České republiky?* (přerušování, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Ale kdybych vám namítnul právě to, že ...* (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

VM: *... promiňte, vy kdybyste byla ministryní spravedlnosti České republiky, tak byste podala ...?* (přerušování, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *A myslíte si, že ... nějaký článek v Mladé frontě, je dostatečný k tomu, aby ...?* (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

- kooperativní reformulace:

VM: *Chcete tím říci štvance na Ivu Brožovou a její rodinu?* (přerušování, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Ale považujete Nejvyšší soud i v osobě Ivy Brožové za špatně řízený?* (přerušování, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Vy si myslíte, že tato kauza, ten případ Čunek a ono scházení se ... ?* (přerušení, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Promluvy k Pospíšilovi:

- nekooperativní reformulace:

JP: ... *ministerstvo o tom nevědělo ...* / VM: **Kdy jste se o tom dozvěděli jako ministerstvo?** (přerušení, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: ... **promiňte, kdyby vám ona tehdy ... řekla, že je tady jistý problém ... vy byste nezahájil kárné řízení?** ... (přerušení, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

JP: ... *doktorka Brožová bohužel nepovažovala za nutné s ministerstvem spravedlnosti komunikovat a problémy řešit ...* / VM: **Promiňte, vy jste to jako ministerstvo věděli, protože to věděl ministr Němec.** (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

JP: ... *Já v žádném případě nenavrhuji, aby ...* / VM: **Co navrhuje?** (přerušení, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: ... **promiňte, není to ale tak, že to kárné řízení může být prvním krokem k tomu ...** (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

VM: ... **a vy teď jste celou věc nechal na Ivě Brožové, aby jednala?** (přerušení, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: ... **promiňte, přijde vám ale normální, aby místopředseda Nejvyššího soudu si jel do Ostravy ... ?** (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

VM: **Z toho, jak funguje Nejvyšší soud, vy kdybyste byl předseda ... pracoval by tam Pavel Kučera jako místopředseda?** (přerušení, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

JP: *Tak předseda nejvyššího soudu to nemůže ovlivnit až tak ...* / VM: **Ale může i skrze ministra.** (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

- kooperativní reformulace:

VM: **A o tom vás dál měla informovat.** (přerušení, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: **Odmítáte slova Marie Benešové, že to je štvance ... ?** (přerušení, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Promluvy k Brožové:

- kooperativní reformulace:

VM: ... *Když jste řekla, že požádáte ministerstvo financí, aby ... to ale musíte učinit skrze ministerstvo spravedlnosti, je to tak?* (přerušení, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Příloha 2

Otázky Václava Moravce ze 13. ledna 2008

První tematický blok

Hosté: Martin Bursík (předseda SZ, vicepremiér); Jiří Dolejš (místopředseda KSČM)

Téma: Dění v koalici a prezidentská volba

Promluvy k Bursíkovi:

- nekooperativní reformulace:

VM: ... *vy nejste schopni se zjevně s lidovci dohodnout sami bez účasti Topolánka.* (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

VM: *Kdy musí padnout to rozhodnutí ... ?* (přerušení, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Zeptám se jinak, ... máte vy osobní pochybnosti o fungování orgánů činných v trestním řízení v kauze Čunek ...?* (přerušení, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Kdo by měl tedy vyšetřit, když ne tedy vyšetřovací parlamentní komise?* (přerušení, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Promiňte, já se dívám ne do zpětného, já se dívám do budoucího zrcátka ... Kdybych se ptal na zpětné zrcátko, otázka bude znít jinak.* (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: ... *položil jsem otázku a prosím o odpověď* ... (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: *At' si tady nesháníte volitele z řad KSČM pro Jana Švejcara ...* (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: ... *A další koaliční schůzka k tomu, kdy bude obsazené ministerstvo pro místní rozvoj, vidíte kdy?* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *O čem si s ním budete chtít povídat, jaké otázky mu budete chtít položit?* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Je to i proto, že počítáte s hlasy ODS pro Jana Švejnara ... ?* (přerušení, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

MB: *Tak já o tom neuvažuji takhle pragmaticky.* / VM: *Ted' jsem vás o to poprosil svoji otázkou.* (**promluva** poukazuje na problém ve výroku hosta)

- kooperativní reformulace:

VM: *Promiňte, pochopil jsem tedy správně, že ted' s největší pravděpodobností by se ... ?* (přerušení, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Nebudete tedy protlačovat penzijní reformu navzdory opozici ... ?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Promluvy k Dolejšovi:

- nekooperativní reformulace:

JD: *Nebudu vám ted' citovat žádné jméno, ale ...* / VM: *Je mezi nimi František Janouch například?* (přerušení, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Mně jde jenom o typ těch lidí. Je to František Janouch?* (přerušení, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *... promiňte, on Jan Švejnar nevyloučil, že by se ještě mohl vzdát ... amerického občanství ...* (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: *A ta námitka, jak si to budeme moci ověřit, že tam nebudete mít také trojské koně, které vám podpoří Václava Klause?* (přerušující **promluva** vnáší pochybnosti do výroku hosta)

JD: *... hledejme nástroje, jak se dohledat pravdy.* / VM: *Jakým nástrojem? Parlamentní vyšetřovací komise?* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Ted' jsem se v tom ztratil, pane místopředsedo.* / JD: *Já to řeknu jinak.* / VM: *Ano, řekněte nám to česky a méně komplikovaně.* (**promluvy** poukazují na problém ve výroku hosta)

JD: *Musíme si ujasnit některé nedořešené otázky.* / VM: *Které například?* (doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *... Když jste ho nenašli dnes, tak vy si myslíte, že je možné po těch dalších volbách prohraných ...?* (**promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

VM: *Znovu se zeptám, mezi těmi pěti jmény je tam například ... František Janouch?* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

- kooperativní reformulace:

VM: *Pochopil jsem to správně, že vaše slova jsou ... pro podporu vzniku té vyšetřovací komise?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Druhý tematický blok

Hosté: Aleš Řebíček (ministr dopravy); Milan Urban (místopředseda ČSSD); Červíček Martin (ředitel dopravní policie)

Téma: Silniční zákon, bodový systém

Promluvy k Řebíčkov:

- nekooperativní reformulace:

VM: *Co konkrétně tedy budete rozpracovávat? ...* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

- kooperativní reformulace:

VM: *To znamená, smířil jste se s tím, že po dálnici budete jezdit sto třicet?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *To znamená, že se toho chopí poslanci v rámci poslanecké iniciativy ...* (promluva, která konkretizuje výrok hosta)

Promluvy k Urbanovi:

- nekooperativní reformulace:

MU: *... ten stávající zákon nesplnil ten základní účel ...* / VM: *V první fázi ano, pane místopředsedo.* (promluva poukazuje na problém ve výroku hosta)

MU: *... Já bych si dovedl představit diskutovat o mnohem nižším čísle ...* / VM: *Jaké číslo? ...* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

Promluvy k Červíčkov:

- nekooperativní reformulace:

VM: *A teď k té mé otázce, která se týká ...* (promluva poukazuje na to, že host neodpověděl na otázku)

VM: *Které máte konkrétně na mysli, pokud se můžete stručně vyjádřit k těm změnám ...* (doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

- kooperativní reformulace:

VM: *Vítáte tedy tento návrh ... že i tramvaje by měly chodcům dávat přednost?*
(reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Příloha 3

Otázky Václava Moravce z 20. ledna 2008

Hosté: Václav Jehlička (ministr kultury); Vítězslav Jandák (poslanec, stínový ministr kultury); Miroslav Vlk (kardinál, arcibiskup pražský)

Témata: Majetková vyrovnání státu s církví; Obchodování s hlasy; Česko-vatikánská smlouva

Promluvy k Jehličkovi:

- nekooperativní reformulace:

VJ: ... *mnohdy je to také z toho, že nejsou úplně plně seznámeni s obsahem našeho návrhu*

... / VM: ... *tak odpovídáte Vlastimilu Tlustému, že jeho námitky souvisí s tím, že pořádně neví, o čem ten návrh je?* (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VJ: ... *neříká, že ten návrh nepodpoří. To tam nikde řečeno není ...* / VM: ... **Bude mít problém s tím ho podpořit.** (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VJ: ... *v tom mediálním světě je mnoho, a jinak by vlastně se novináři také nemohli živit, mnoho různých spekulací.* / VM: **Promiňte. To kdyby vy, politici, jste nám dávali prostor pro méně spekulací, my bychom rádi, kdyby jich bylo méně. My se máme čím živit, pane ministře.** (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VJ: ... *Václav Klaus jako konzervativní politik, kterého známe všichni a víme, co od něj můžeme očekávat ...* / VM: **Včetně jeho postoje k církvím, k česko-vatikánské smlouvě, ano?** (přerušování, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: ... **Prosím vás, není trochu paradoxní, že KDU-ČSL ...** (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

VM: ... **promiňte, nemáte obavy ... že ...** (přerušující **promluva** vnáší do výroku hosta pochybnosti)

VM: **Promiňte, ale tím se mi nevyklouznete z té otázky ...** (přerušující **promluva** poukazuje na to, že host neodpověděl na otázku)

VM: **Ne, počkejte, já se teď ptám na vás ...** (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: **A vzhledem k tomu, že vedení strany chce veřejnou volbu, tak teď prozradíte, koho budete volit?** (přerušování, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Počkejte, ale víte, co teď vám namítnu?* (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: *Kdybyste si začali v KDU-ČSL, nebyli jste schopni jako jedna partaj vyprodukovat ...* (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: *Pokud nebude schválen, tak bude česko-vatikánská smlouva u ledu?* (přerušování, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Ne, teď mi jde právě o to, jestli se bude otevírat souběžně?* (přerušování, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *To je tentýž článek, co citoval kardinál Miroslav Vlk?* (přerušování, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

- kooperativní reformulace:

VM: *S tím, že už jste do toho dal tolik času, že pokud se vám ho nepodaří ... tak ...* (přerušování, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Volíte tedy lepší vrabec v hrsti, nežli pomyslný holub na střeše?* (přerušování, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VJ: *Ne, souběžně ne, ž poté.* / VM: *Až bude schválen zákon?* (přerušování, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Myslíte, že tedy bude Občanská demokratická strana svým poslaneckým i senátorským klubem jednotná?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *To znamená, vy s tím usnesením máte problém, protože ... ?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *To znamená, že budete respektovat usnesení a volit Václava Klause?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Počkejte. Ne, vy spoléháte na to, že volba bude tajná?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *... promiňte. Rozumím-li vám správně, tak teď bude postup ten, že ...* (reformulace, shrnutí)

Promluvy k Jandákovi:

- nekooperativní reformulace:

VJ: *O některých věcech jsem byl informován byl, ale ...* / VM: ***Bud'te tedy rád, jste významný. To znamená, že to úplně nešlo mimo vás.*** (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: ***Promiňte, já jsem nejdříve citoval Vladimíra Tlustého, a pak si budete citovat Miroslavu Němcovou.*** (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: ***Promiňte ... To je podle vás nejpravděpodobnější scénář?*** (přerušující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: ***... počkejte, ale když se podíváte na to, že vy jako sociální demokracie ... Proč tlačíte jako demokraté na ...*** (přerušující **promluva** vnáší pochybnosti do výroku hosta, navazuje doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VJ: *... My pouze čekáme, kdy přijde na pořad sněmovny ...* / VM: ***Nepřijde ... pokud nebude schválena, i proto, že už je asi zastaralá ...*** (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: ***Pardon, vy jste byl informován?*** (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: ***Kdybych vám ale namítl, že Václav Klaus ted' slíbí ledacos ...*** (**promluva** vnáší pochybnosti do výroku hosta)

VJ: *To už trvá osmnáct let.* / VM: ***Ale osm jste vládli vy, jako sociální demokraté.*** (**promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

- kooperativní reformulace:

VJ: *... proč ... jsme nebyli pozváni k vypracování toho návrhu ...* / VM: ***Promiňte. Vy s tím máte problém i proto, že jste byli obejiti?*** (přerušující reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: ***... promiňte, nezpochybňujete tedy propočet Václava Jehličky tři sta miliard korun?*** (přerušující reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VJ: *... ale každého to trochu trkne, že ...* / VM: ***Promiňte, vás to trklo? Vy si to myslíte?*** (přerušující reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VJ: *... Tak to řeknu přece nahlas. Jsem přesvědčen, že mám tohoto kandidáta, tak ho volím ...* / VM: ***Vy sám chcete veřejnou volbu?*** (přerušující reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *A vy si myslíte, že se to stane. Že je to nejpravděpodobnější scénář?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Promluvy k Vlkovi:

- nekooperativní reformulace:

VM: ... *nechci teď být ironický, nicméně ... Ještě jednou opakuji tu úvodní otázku ...* (přerušující **promluva** poukazuje na to, že host neodpověděl na otázku)

- kooperativní reformulace:

VM: *To znamená ... Promiňte. Vy vůbec nepřipouštíte tu variantu, že by ... ?* (přerušení, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: ... *toto jsou dva hlavní argumenty, proč by podle vás měli poslanci a senátoři tu dohodu podpořit ...* (přerušení, reformulace, shrnutí)

VM: *Rozumím-li vám správně. Promiňte. Vy vyčítáte tedy sociálním demokratům ... je to tak?* (přerušení, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Znamená to tedy, že pastýřů přibývá, aby přibylo i oveček, mohu-li to tak říct?* (reformulace, shrnutí)

Příloha 4

Otázky Václava Moravce z 27. ledna 2008

První tematický blok

Hosté: Přemysl Sobotka (předseda Senátu PČR); Miroslav Vlček (předseda PS PČR)

Téma: Volba prezidenta

Promluvy k Sobotkovi:

- nekooperativní reformulace, jež prostřednictvím doplňovacích otázek požadovaly konkretizaci jeho výroku:

VM: ... *vy osobně máte jasno v tom, zda podpoříte ono majetkové vyrovnání státu s církvemi?*

VM: *Myslíte si, že i v Senátu bude možné přijmout takové usnesení ... ?*

VM: ... *kdy podle vašeho odhadu bude přijat stykový zákon, když už pracujete na paragrafovém znění?*

Promluvy k Vlčkovi:

- kooperativní reformulace, v nichž prostřednictvím zpřesňujících otázky pokazoval na to, co z jeho výroku vyplývá:

VM: ... *rozumím vám správně, že zároveň by se tedy mohlo stát ... že ... ?*

VM: *To znamená, že pak vlastně jakákoli námitka ... bude zbytečná, protože ... Je to tak?*

VM: ... *Vyrozuměl jsem správně ... že vy jste pro tajnou volbu hlavy státu ... ?*

VM: *Pochopil jsem tedy správně, že i kdyby komunisté pro druhou a třetí volbu přišli s vlastním levicovým kandidátem, tak ... ?*

Druhý tematický blok

Hosté: Karel Schwarzenberg (ministr zahraničí); Lubomír Zaorálek (stínový ministr zahraničí)

Téma: Americký radar v Brdech

Promluvy k Schwarzenbergovi:

- nekooperativní reformulace:

KS: *Myslím, že v okamžiku to není naše priorita.* / VM: *Co je tedy priorita?* (přerušeni, doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Promiňte, ale myslíte, že dubnový summit to usnesení přijme, nebo připouštíte variantu, že odsune to téma?* ... (přerušeni, doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *... promiňte, protože přeci jenom je ale Česká republika a Polsko jsou blíže Rusku, takže* ... (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: *Ale ... ta námitka, že se pomůjí lisabonská smlouva ... ?* (přerušující **promluva** vnáší pochybnosti do výroku hosta)

KS: *... já bych byl velice šťastný, kdyby v českém parlamentu se na tom intenzivněji pracovalo ...* / VM: *Promiňte, jste senátor, to znamená* ... (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: *O tom, že by to zablokovaly, informace nemám.* / VM: *Ale že to bude komplikované máte?* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

KS: *... Na tom pracujeme společně.* / VM: *Existuje nějaký časový plán?* (doplňovací otázka, požadavek na konkretizaci)

- kooperativní reformulace:

VM: *Nemá smysl tedy čekat za americké volby z pohledu české strany teď?* (přerušeni, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

KS: *... To je pravda, ta diskuse probíhá ...* / VM: *Můžete tedy potvrdit informace ... že jako vláda jste projednávali tajnou zprávu ...* (přerušeni, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Počkejte, to znamená, že teď za Bushovy administrativy by mohly být lepší podmínky, než které by se vyjednávaly za případné demokratické administrativy. Rozumím vám správně?* (shrnutí, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

VM: *Není tedy zapotřebí například žádat Američany o posílení a spolupráci při protivzdušné obraně na zemi a podobně?* (reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

Promluvy k Zaorálkovi:

- nekooperativní reformulace:

LZ: ... *můžeme se jenom dohadovat, co jsou ty výhody, které bychom mohli získat.* / VM: ... *promiňte, nebo nám je tady může pan ministr teď prozradit ...* (přerušující **promluva** poukazuje na problémy ve výroku hosta)

VM: *Kdybich vám ale namítl, že to jde ruku v ruce?* (přerušující **promluva** vnáší pochybnosti do výroku hosta)

VM: *Kdybich vám ale namítl, že sedmadvacítka přece nemůže být úplně schopna se dohodnout na všech těch technikáliích ... ?* (přerušující **promluva** vnáší pochybnosti do výroku hosta)

VM: ... *vy jasně naznačujete, že Poláci ... vyjednávají lepší podmínky ... To byste očekávali i od české vlády? Měla by toto chtít po Američanech?* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

VM: *Je to ta největší výhrada, kterou v současnosti máte při přípravě českého předsednictví?* (doplňující otázka, požadavek na konkretizaci)

- kooperativní reformulace:

VM: *Promiňte ... takže máte informace, které tady teď potvrdil Karel Schwarzenberg, že vláda projednávala tajnou zprávu ... ?* (přerušování, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

LZ: ... *a podle expertů, názorů, které mám, tak v současné době Spojené státy nejsou v tom vývoji dále než Evropa ...* / VM: ... *promiňte, podle vašich informací se summit Severoatlantické aliance neshodne na začlenění onoho amerického systému ... ?* (přerušování, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)

LZ: ... *předsednictví je samostatný problém ...* / VM: *Promiňte, a vy si ... nemyslíte, tedy že je potlačena i ...* (přerušování, reformulace prostřednictvím zpřesňující otázky)